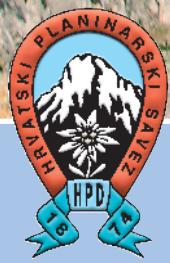
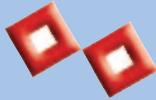


GODIŠTE
101

HRVATSKI PLANINAR

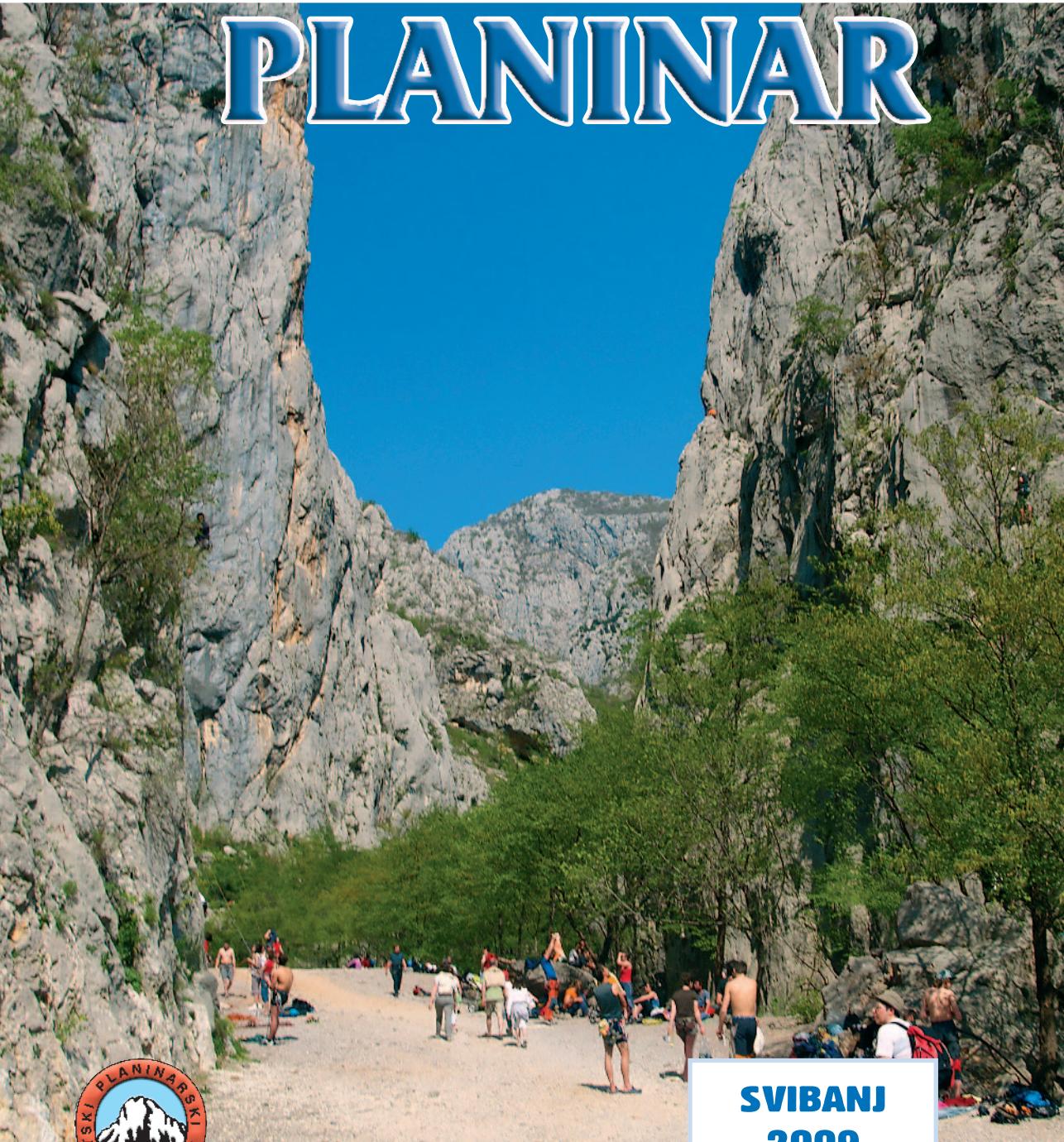


ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

SVIBANJ

2009

5

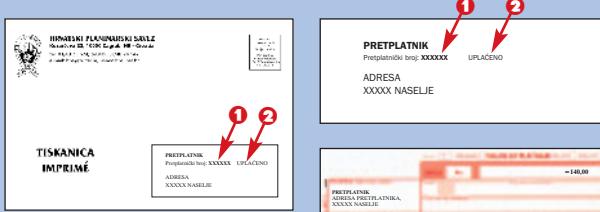


IMPRESSUM

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izšao je 1. lipnja 1898. Časopis je od 1949. do 1991. godine izlazio pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2009. godinu iznosi **150 kuna** (za inozemstvo 35 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš preplatnički broj**. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236**, također uz poziv na preplatnički broj.



VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je naliđeljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti znaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u HPS-u (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za preplatu na časopis »Hrvatski planinar«, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim i većim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenta!). Podrobnejne upute nalaze se na web-stranici časopisa.

STAVOVI I MIŠLJENJA izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

WEB-STRANICA ČASOPISA:

www.plsavez.hr/HP



NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

PRETPLATA I INFORMACIJE

Ured Hrvatskog planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

GRAFIČKA PRIPREMA

Alan Čaplar

TISAK

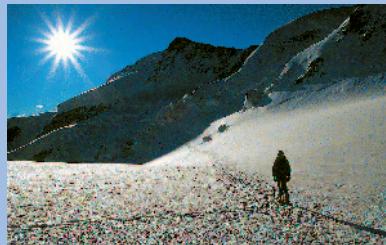
Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

HRVATSKI PLANINAR

Godište
Volume**101**Broj
Number **5**

Svibanj - May 2008

**162** Zašto planinarimo**167** Planinariti znači biti sretan**178** O križevima na vrhuncima**181** Stepinčev put

TEMA BROJA

Zašto planinarimo

SADRŽAJ

Zašto planinarimo	162
Hrvoje Zrnčić	
Planinariti znači biti sretan	167
Štefanija Dimač	
Tko je ne bi volio?	170
Ivan Hapač	
Krajač na Dinari.....	174
Vladimir Jagarić	
Orlovi nad Koludrom	178
Gordana Burica	
O križevima na vrhuncima	180
Blaž Tota	
Stepinčev put.....	183
Tomislav Pavlin	
Naš domar, naš ponos!	187
Tomislav Friščić	
Hrvatski speleološki poslužitelj	190
dr. Dalibor Paar	
Planinarski putovi	193
Planinarske kuće.....	194
Planinarski tisak	196
In memoriam: Anka Perić	196
Vijesti	198
Kalendar akcija	200



SLIKA NA NASLOVNICI

Najuži dio klanca Velike Paklenice na južnom Velebitu

Zašto planinarimo

Hrvoje Zrnčić, Zagreb

Kada se razgovara o tome zašto tko planinari, najčešće se čuje tvrdnja da je planinarenje zdrava fizička aktivnost na čistom planinskom zraku. Odgovor obično uključuje i spoznaju da se planinarenjem može stići zavidna fizička sprema. Nakon toga kao po pravilu slijedi objašnjenje koje se svodi na izreku »Zdrav duh u zdravom tijelu« ili na zaključak da je to jednostavno način života.

Jedno je od češćih objašnjenja i iskustvo da smo za vrijeme planinarenja zaokupljeni ciljem, hodom, umorom, žeđu, gladi, znojem te drugim pojavama i osjećajima koji se javljaju kao sastavni dio planinarenja, što ima za posljedicu da barem neko vrijeme ne brinemo svakodnevne brige. Odsutnost razmišljanja o svakodnevnim problemima, kažu ljudi, odmara dušu. Zna se dogoditi da to objašnjenje ponekad bude nadopuna prvospomenutom ili da prvospomenuto bude nadopuna ovome razmišljanju.

Često i sam znam reći da planinarim zato da bih se osjetio slobodnim. Slobodnim, jer u dojmljivim doživljajima i u željenom okruženju ne pomišljam na telefon i mobitel, na posao i troškove, na birokraciju i papire... Taj osjećaj slobode mogu doseći čak i u topolini svoga doma dok smišljam planinarski izlet ili planinarski pohod. Jednostavno, sjedim ili ležim na podu okružen zemljovidima, knjigama, uz uključeno računalo, i pokušavam doživjeti hod nekim novim putom ili uspon na neki željeni vrh. U mojim se mislima tada nižu slike puta ili uspona nastale na temelju njihovih opisa i gledanja u karte. Doživljaj je prediskustven, iznad je tvarnog, materijalnog svijeta i neovisan je o njemu. Redovito je snažniji od iskustvenog doživljaja, tj. od doživljaja pri ostvarenju dotičnog planiranog izleta ili smišljenog pohoda.

Sloboda ponekad uključuje i osjećaj usamljenosti, koji je vjerojatno najsnažniji kad si

na nekom vrhu. Taj osjećaj usamljenosti u planinama osobito pojačava intenzivna tišina koju ponekad možemo doživjeti.

Ne smije se podcijeniti ni onu skupinu ljudi kojima je najvažnije osvajati vrhove, ispenjati stijene ili se spustiti duboko u neku jamu. Oni redovito posebnu pozornost pridaju stjecanju što bolje fizičke spreme da bi mogli ostvariti svoje želje. Takve se ljudi obično prepoznaje po razmjerne vrlo kratkim vremenima u kojima svladavaju pojedine vrhove, ili po težini smjera kojim su ispenjali neku stijenu, ili po oslobođenim metrima šipile ili jame. Uporniji su od ostalih planinara i malo se ili nimalo ne obaziru na one koji imaju u osnovi drukčiji pristup planinarenju.

Reinhold Messner, najveći penjač svih vremena, ne penje se na planine da bi osvajao vrhove, kako sam kaže, nego da bi srljanjem kroz životne opasnosti spoznao svoje strahove, sumnje i uzvišene osjećaje. Samo onaj tko planini prilazi izravno, ponizno i skromno može spoznati harmoniju svijeta, dodaje Messner i nastavlja: »Pioniri Himalaje oprezno su prilazili najvišim vrhuncima, ispitujući ih u manjim skupinama ili čak pojedinačno. Očarano su pričali o najusamljenijim predjelima svijeta, primamljujući time ostale pustolove. Međutim, svi su živjeli u harmoniji s »misterijem planine«. Tek su nacionalne ekspedicije u razdoblju nakon I. i II. svjetskog rata – poticane nalogom o pobjedi – razorile taj harmonični odnos pustolova prema nepoznatom.« Poznata je i Messnerova izreka da kad se popne vrlo visoko, može pogledati vrlo duboko – u sebe.

Vjerojatno bi se našao još poneki odgovor na pitanje zašto planinarimo, primjerice zbog uzbudjenja izazvana strahom od opasnosti kojima se za vrijeme planinarenja izlažemo. Može to biti i neko objašnjenje koje se sastoji od kombinacije već navedenih objašnjenja i/ili

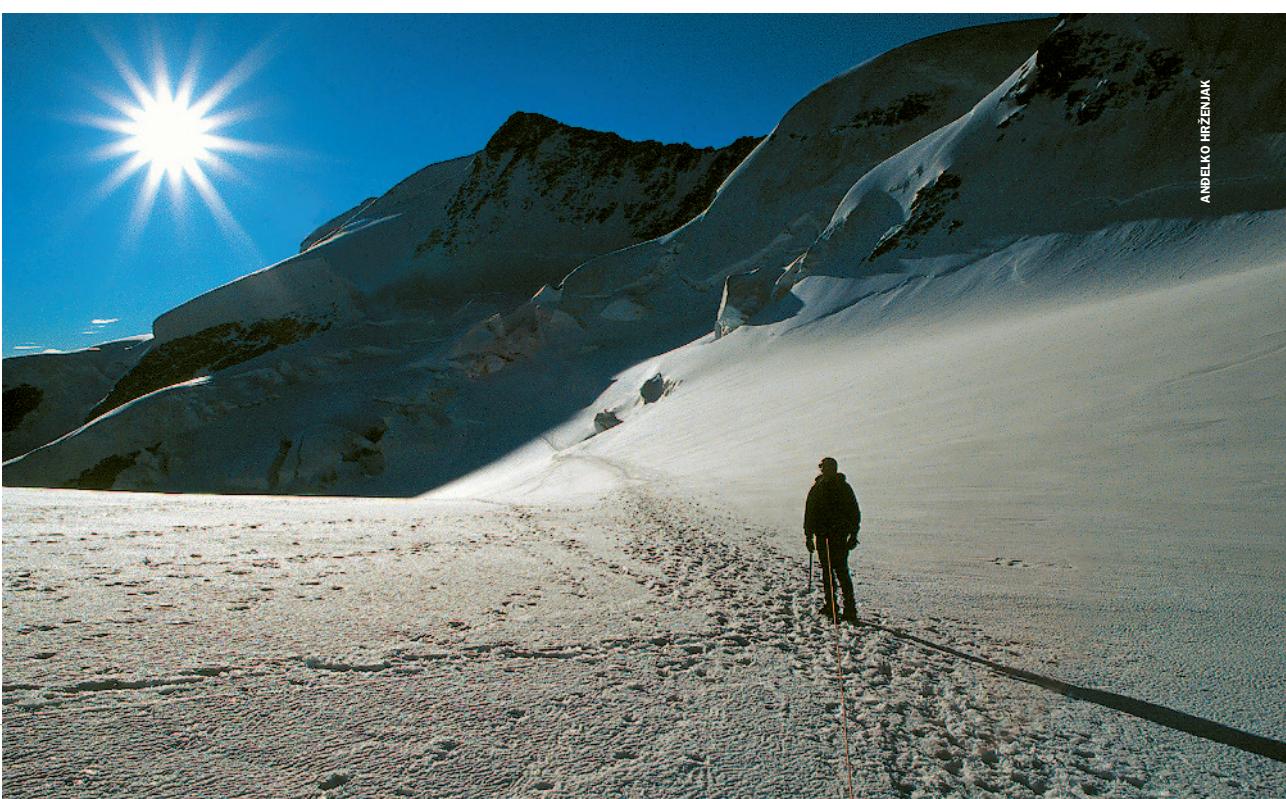
njihovih pojedinih dijelova, nikako ne odričući mogućnost ponekoga dodatnog, nespomenutog razloga za planinarenje. Tu prije svega mislim na druženje, koje bi trebalo biti, ako ne prvi, onda jedan od prvih razloga za planinarenje. A iz druženja se može razviti i prijateljstvo. Prisjetimo se najlepšeg prijateljstva u povijesti planinarstva, prijateljstva Šerpe Norgaya Tensinga i novozelandanina Edmunda Hillaryja. Kao ilustraciju čvrstoće prijateljstva treba navesti da su tajnu koji je od njih kao prvi čovjek stupio na vrh Everest ponijeli sa sobom u grob. Ostaje nam vjerovati da su zajedno i istovremeno stupili na vrh. U ime prijateljstva.

Koje će razloge za planinarenje čovjek prepoznati kao svoje vlastite ovisi isključivo o tome koliko užitka može donijeti neki razlog pri njegovu doživljavanju. Fiziološki gledano, užitak se ostvaruje podražajem centra za užitke u našem mozgu. Snaga podražaja centra za užitke izravno je razmjerna snazi doživljenog užitka. Tu mogućnost nikako ne smijemo zanemariti jer neki podražaji centra za užitke mogu izazvati tako snažnu reakciju da ona može nadvladati volju za životom, volju za preživljavanjem!

Dodajmo k tome da kao reakcija na podražaj centra za užitke može nastati ovisnost. Jači

podražaj – jača ovisnost. Tako i planinarenje kroz pojedine svoje aspekte može postati ovisnost. Način ovisnosti o planinarenju, ostvaren kroz razloge za planinarenje i njihov podražaj centra za užitke, sličan je načinu ovisnosti o alkoholu, nikotinu ili općenito o drogi i njihovim podražajima centra za užitke. Kraće rečeno, isti je fiziološki princip ovisnosti o planinarenju i ovisnosti o alkoholu, nikotinu, odnosno drogi.

Jedan primjer ovisnosti o planinarenju može se sagledati iz izrazite sličnosti opisa doživljaja austrijskog penjača na Everest Roberta Schauera s opisima doživljaja ljudi koji se drogiraju. Schauer je bio pred samim osvajanjem Everesta i u strahu da neće doživljajno ni zapaziti posljednje minute uspona na sam vrh, kao što mu se to dogodilo pri usponima na neke druge vrhove, pokušao je obratiti pozornost na završni uspon. O tome poslije piše: »Ali upravo ovdje, kao po želji, sve je bilo suprotno, i greben se sve bolje nazirao. I moje su se misli potpuno usredotočile na taj greben; bio sam u transu. Bilo je prelijepo, ali tada to još nisam shvaćao. Prvi put sam to uvidio tek kad sam se vratio na Južno sedlo. Tek tada sam se vratio u stvarnost. Posljednji dio uspona, posljednjih dvadeset metara koliko nas je još dijelilo od



ANDEJKO HRŽENJAK

vrha, poznavao sam vrlo dobro – sjećao sam se slike što sam ih vidio i sve je odgovaralo; bio sam potpuno siguran da činim posljednje korake do vrha.«

Drugi, izrazitiji primjer ovisnosti o planinarenju, opis je doživljaja Reinhilda Messnera neposredno prije samog dolaska na vrh Everesta bez dodatnoga kisika. Messner o tome piše: »Zaboravio sam da postojim. Ne mislim više mnogo, ne mislim ni na što, samo penjem automatski. Zaboravio sam da smo na putu za Everest, najviši vrh svijeta. Potpuno mi je sve jedno i to da penjemo bez kisika, bez aparata. Važna je sada samo ova točka gore u koju se slijevaju sve linije mojih napora, krajnja točka što me privlači magičnom snagom... Moj razum je kao isključen, mrtav. Ali duša mi je propusnija, osjetljivija, ona je sad velika i opipljiva. Ona sad želi tamo gore da bi našla svoje uravnoteženje.« A tada opisuje i doživljaje koji su uslijedili odmah pošto je stupio na sam vrh: »Ali ubrzo se počinjem gušiti u jecajima. Ne mogu ni govoriti, ni misliti, osjećam međutim kako me ovo duboko duševno uzbuđenje odnosi u neku novu ravnotežu.« Messnerovi me opisi neodoljivo podsjećaju na narkomanske doživljaje pred sam čin drogiranja, kao i na doživljaje neposredno nakon prvih znakova djelovanja droge.

Za planinare se govori da su to ljudi uporniji od prosjeka. S druge strane, u planinarenju cilj snažno obuzima čovjeka pa se od cilja teško odustaje. Porivi da se ostvari cilj mogu biti tako snažni da ometaju naš logički način razmišljanja pa tada donosimo ne tako dobre odluke. Kada zareda više »ne tako dobrih odluka«, dolazi do različitih nesporazuma, a time i do neželjenih događaja. Oni najčešće nemaju većih loših posljedica, što ne znači da ti neželjeni događaji ne mogu dovesti i do nesreće, pa čak i do smrti planinara.

Ne zaboravimo ni to da se penjanjem sve više uzdižemo i da time zrak postaje sve rjedi. Tako dolazimo u paradoksalno stanje: penjući se, sve smo umorniji i iscrpljeniji i trebali bismo više zraka, odnosno kisika, a njega je s visinom sve manje i manje. Posebno je na nedostatak kisika osjetljiv mozak. U takvom stanju počinjemo donositi sve nerazumnoje odluke, a utjecaj

ovisnosti o planinarenju postupno dolazi sve više do izražaja. Reklo bi se da osjećaji počinju nadvladavati razum. Takvi su događaji sve izrazitiji s povećanjem visine. Ne smijemo zaboraviti da su neki ljudi manje, a neki više osjetljivi na te promjene. Znanje o visinskoj bolesti i aklimatizaciji pomaže da to shvatimo.

U takvim okolnostima želja za usponom na vrh nadavlada razboritost, a bojazan da se vrh neće doseći shvaća se kao osoban poraz. To ima za posljedicu još snažniji poriv da se mora stići na vrh, ne štedeći sebe niti druge. Tada se ne treba čuditi bilo kojim odlukama, koje, na žalost, ponekad znaju dovesti do nezgoda pa i tragedija.

Jedan od takvih ekstremnih događaja zbio se 11. svibnja 1996. Članovi japanske ekspedicije na Everest, dvadesetjednogodišnji Eisuke Shigekawa i dvadesetrogodišnji Hiroshi Hana-krenuli su uz pratnju trojice Šerpa iz posljednjega visinskog logora na vrh ne obazirući se na jak vjetar. Na putu su našli na strahovito promrzloga i bunovnoga indijskog alpinista kojeg je prethodna noć zatekla bez skloništa. Bio je na izmaku snaga, ali japanski tim nije želio ugroziti svoj uspon njegovim spašavanjem pa je nastavio put prema vrhu. Na visini između 8000 i 8700 metara susreli su još dvojicu indijskih penjača, koji su bili u sličnom stanju kao i njihov sunarodnjak. Nisu razmijenili nijednu riječ s njima, nisu im dali nimalo vode, hrane ili dodatnoga kisika. Producili su dalje i nakon pedesetak metara napravili stanku za okrjeput. Nakon toga su osvojili vrh unatoč olujnom vjetru.

Na povratku su ponovno prošli mimo dva indijska penjača. Jedan im je izgledao mrtav, a drugoga, zapletenog u užad, oslobođio je s užeta jedan od Šerpa iz japanskog tima. Japanci i Šerpe nastavili su se spuštati ostavljajući Indijce njihovoј sudbini. Trećeeg Indijca nisu više susreli. Nakon povratka u logor na 6500 m izjavili su novinaru koji ih je dočekao da je jedan od dva Indijca bio gotovo mrtav, dok je drugi puzao po snijegu. Također su izjavili da su bili preumorni za pomoć i da se iznad 8000 m ne može moralizirati.

Na najvišim planinama odigravaju se najčudniji događaji. Tako su na padinama Everesta članovi neke ekspedicije spašavali ranjenoga



Kratki odmor na planinskom grebenu

člana druge ekspedicije jer su ostali članovi druge ekspedicije nastavili uspon na vrh. Tijekom spašavanja ranjeni je član umro. Vođi njegove ekspedicije odmah je javljeno da mu je prijatelj umro, na što je voda odgovorio: »O.K. Hvala na informaciji.« Poslije se saznao da je uvjerio sve članove tima da smrt njegova prijatelja neće i ne smije utjecati na njihov pohod na vrh.

Drugom je prilikom u baznom logoru svih ekspedicija na Everest preko Južnog sedla vođa neke ekspedicije molio članove druge ekspedicije da mu posude svoj radio jer se radi o hitnom slučaju. Ljudi umiru negdje između baznog logora i vrha, moraju se obavijestiti preživjeli članovi treće ekspedicije i tako započeti organizaciju spašavanja unesrećenih. No, vođa druge ekspedicije odlučno je to odbio iako mu je bilo potpuno jasno o čemu je riječ.

Ima i drugčijih, ne manje slikovitih primjera, od kojih je među ekstremnima smrt Roberta Halla na Everestu 1996. Tridesetpetogodišnji Novozelandanin Hall bio je priznat i proslavljen penjač i vođa. Slovio je i kao analitičan čovjek koji brzo uči, kao čovjek iznimnih organizacijskih sposobnosti te kao čovjek sklon publicitetu. Do tada je bio već četiri puta na Everestu, a 1994. je u samo dva mjeseca osvojio Everest, K2 i Lhotse. Njegove su ekspedicije bile najorganizirane i najsigurnije. Brz i izvanredno učinko-

vit program visinske aklimatizacije koji je osmislio Hall i danas primjenjuje većina ekspedicija na Himalaju. Od 1990. do 1995. odveo je na Everest 39 penjača, više nego bilo tko drugi. To je za troje više nego što ih je ukupno došlo na vrh u prvih dvadeset godina poslije Hillaryjeva prvenstvenog uspona! Umro je na Everestu, nedaleko od samoga vrha, vraćajući se s jednim članom svoje ekspedicije, i to »samo« zato jer ga nije htio ostaviti da umre, unatoč tome što mu ionako nije bilo spasa. Uzalud su bili svi razgovori putem radija, sva uvjeravanja iz baznog logora, molbe, naredbe i savjeti.

Taj poriv za osvajanjem vrhova, utjecaj umora, ovisnost o planinarenju i još ponešto, ne moraju, ali mogu prouzročiti nesporazume, nerazumne odluke i postupke, pri čemu se jedno nadovezuje na drugo, i to na mnogo nižim i visinskim beznačajnim planinama. Everest je najviši i na njemu su mogućnosti nesporazuma te donošenja nedovoljno razumnih odluka najveće, ali i manja vjerojatnost donošenja nedovoljno razumnih odluka na nižim, odnosno niskim planinama, ipak je stvarna opasnost. Prisjetimo se samo Svetog brda. Poginuli na Svetom brdu nisu ništa manje mrtvi nego poginuli na Everestu. Naglasio bih i to da obrazac ponašanja koji vodi do nedovoljno razumnih odluka najčešće nalazimo na mnogim planina-



Sveti brdo (Južni Velebit)

renjima koja ne završavaju tragično. Možda ih zato ne zamjećujemo u njihovu punom svjetlu.

Tražeći događaje koji bi mogli pojasniti zašto planinarimo, našao sam i na opis Görana Kropfa o usponu na Everest. Nastojeći otkriti razloge zbog kojih Kropp planinari, pokušavajući proniknuti u način njegova razmišljanja, jednostavno sam odustao. U jednom trenutku došao sam do spoznaje da ništa ne može tako dobro opisati razloge planinarenja od opisa pukih činjenica njegova osvajanja Everesta:

Goran Kropp, tada 29-godišnji Švedanin, napustio je Stockholm na biciklu, opremljen sa 120 kg opreme i s namjerom da stigne na Everest koristeći se samo vlastitom snagom, dakle i bez pomoći Šerpa i bez dodatnoga kisika. Bilo je to u listopadu 1995. Do tada je u Himalaji potpuno sam osvojio Broad Peak, Cho Oyu i K2. Na dvanaest tisuća kilometara dugom putu bio je triput orobljen i fizički napadnut. U travnju 1996. stigao je u podnožje Everesta i odmah počeo s aklimatizacijom i ostalim pripremama, da bi u srijedu 1. svibnja 1996. krenuo iz baznog logora (5400 m) na vrh. Već u

četvrtak popodne stigao je do visinskog logora na Južnom sedlu Everesta (7900 m). Odmah poslije ponoći sljedećega dana krenuo je na sam vrh. Po prvi put u posljednjih nekoliko mjeseci na vrhu nije bilo vjetra, no bilo je snijega u koji se propadalo do bokova, čime je napredovanje bilo iscrpljujuće i sporo. Kropp se neumoljivo probijao prema vrhu i oko dva sata popodne bio je neposredno ispod Južnog vrha na visini od 8750 m ili na manje od sat vremena od vrha. U tom je trenutku procijenio da bi bio previše iscrpljen za siguran povratak ako se popne na vrh te jednostavno odustao od osvajanja Everesta vrativši se u dolinu.

Promatrajući Kropfa na silasku s vrha, već spomenuti Robert Hall odmahivao je glavom mrmljajući: »Odustati tako blizu vrha... Ovaj čovjek očito ima iznimno dobru sposobnost procjene. Impresioniran sam... zapravo, ovome se više divim nego da je stigao do vrha.«

Kropp se je 22. svibnja 1996. popeo na vrh i zatim se vratio u Švedsku vlastitim snagama – na biciklu!

Ponekad se u brdima ništa ne događa.

Planinariti znači biti sretan

Štefanija Dimač, Pregrada

Ludi se često čude što to nas planinare tjeru u planine, zašto želimo lutati po šumama i vrletima, strminama i divjinama, kamenjarima iznad provalija, zašto uživamo penjući se po klinovima i sajlama prema planinskim vrhuncima. Odmor smatraju nečim što se zbiva negdje u udobnoj fotelji, kakvim toplicama, finim restoranima, šetnji parkom, ali nikako to ne mogu povezati s »mučnjem« po planini. Kako to može biti odmor?

Na svoju sreću, ljubav prema planinama i općenito prema prirodi dijelim sa suprugom.

Veoma često uhvatimo začuđene poglede svojih sugrađana. Oni nedjeljom, onako »zbigečani«, kreću prema crkvi, a nas dvoje prema dragoj nam Kuna gori ili daleko dalje. Kad bi samo znali da zbog planine ponekad treba ustati i u dva-tri sata ujutro, ako je naš cilj dalje.

Priznajem da ruksak na leđima, »palice« u rukama, na nogama teretne cipele, a ljeti kratke hlače i debele »štunfe« do koljena baš i nisu styling urbane žene i muškarca. Zadirkuju nas, napose ljeti, da sa štapovima krećemo na skijanje po Kuna gori. Čude nam se kako glođemo



ŠTEFANIJA DIMAČ

Zavižanska zima

Sva svoja čula častim uz potočiće, planinske proplanke, šumarke u svakom godišnjem dobu. LelJAVA trava, ljubavni ples leptira, šapat vjetra kroz mirisne i svježe krošnje, krik ptice u modroj visini u meni bude najljepše osjećaje i potpuno me ispunjavaju srećom

sendviče, špek i luk po »husti«, radije nego da doma nedjeljom ručamo kao ljudi. A da samo znaju kako su te »delicije« slatke iznad tisuću metara.

Meni često kažu da sam muža »znorila« da plazi po »husti« nedjeljom, kad bi se fino mogao odmarati pred televizorom (ah, to je tek bio pravi izazov jer – vjerujte, Slavonca i nije bilo lako »zaludjeti« višesatnim hodom po planini). No dobro, na to su se prijatelji nekako i navikli, ali da sama odem, e to već nije za razumjeti. Nedajbože još negdje i prespavati u kakvom skloništu... Jednostavno izvan pameti: »Pa kaj delaš sama po šumi i šikarju, pa još po zimi?« Nekad me do suza nasmiju, a nekad prijateljice pozovem sa sobom i vragolasto im obećam da će sigurno sresti lovca, šumara ili planinara kojem se ne može odoljeti.

Zaista je teško nekome objasniti široke obzore i suptilne interese. Gdje možeš čuti tišinu i ptice orkestre, nego daleko od buke i blagodati civilizacije. Mirise šuma i livada upijaš samo u divljini. Sva svoja čula častim uz potočiće, planinske proplanke, šumarke u svakom godišnjem dobu. LelJAVA trava, ljubavni ples leptira, šapat vjetra kroz mirisne i svježe krošnje, krik ptice u modroj visini u meni bude najljepše osjećaje i potpuno me ispunjavaju srećom.

Sićušne, rascvjetale cvjetiće u mokrim buse-nima trave, posute biserjem rose, moje oči lijepi u sjećanje. Nesebično me ljube svojom ljepotom. Kada dođu kišni dani, nekim ljudima ružni, a meni samo kišni, ta sjećanja izrone i radost je u mom srcu kao za najljepšeg jutra okupanog suncem.

Pregrada, moj mali gradić pod Kuna gorom, ima planinarsko društvo staro 59 godina. Onog naraštaja divnih, dragih ljudi koji su ga osnovali odavno više nema. Ostala su mi samo lijepa sjećanja na njih. Humorom protkana prepričavanja legendarnog Jurice Kantocija

teško da će zaboraviti. Dogodovštine Ivice Kustera, Štefa Storjaka i supruge, kao i mnogih drugih, dio su mojih najljepših uspomena. Još samo s tetom Didom, vremešnom 86-godišnjakinjom, prizovem u sjećanja njihove pustolovine na otvorenim kamionima kojima su se prevozili na Klek, Bjelolasicu, Velebit i u Sloveniju do Alpa. Sa sjetom prizivam sjećanja na gradnju planinarske kuće na Kuna gori, žarom pričane priče o tome kako su na rukama prenosiли materijal za gradnju. Ljubavlju su je gradili, na najljepšemu mjestu, iznad same Pregrade, nadaleko vidljivom, gdje se i danas kočoperi pomalo usamljena i bez živosti na koju je u prošlosti bila navikla. Ima nade da proplanak češće vrvi ljudima, a šuma zazvoni pjesmom i smijehom. Planinarsko društvo u Pregradi obnovilo se članstvom mladih ljudi i njihove djece. No, unatoč većem zanimanju za planinarjenje, naše mjesto i okolica nisu baš nadahnuti planinarstvom. Nikako da moji prijatelji i sugrađani shvate kako sami sebe zakidaju za bogatstvo koje priroda obilno i nesebično nudi svima nama na užitak.

Kad su prijatelji mislili da su pohvatili sve moje mušice, ja opalim da idem na zimski noćni pohod Oltari – Zavižan. Brat bratu, pet sati hoda, a snijeg viši od metra. Ozbiljno su se zabrinuli za moj zdrav razum. Doslovno su me zasuli pitanjima: »Pa kud te vrag nosi, po noći, visok snijeg, divljina i, što je najgore, ovaj put i bez muža. Jesi li ti normalna?«

I ja se katkad pitam što je kome normalno, a što nije. Je li normalno dane i večeri provoditi pred televizorom, računalom, igrati igrice s nakaradnim likovima. Ako voliš, onda je to normalno. Ali što mogu kad meni to nije izazov, odoh ja za svojim jatom.

Priroda me uvijek osupne svojom ljepotom. Oduševljavaju me raskoš kitnjastih krošnji i grana povijenih pod debelim slojem inja i zaledena snijega, bljesci i sjaj milijuna dragulja

i kristala obasjanih našim svjetilkama potpomognut sjajem starog šarmera mjeseca i njegovih pratilja. Jednostavno ostajem bez daha.

Kako dočarati razdragano društvo puno doskočica, montiranje krplji, dereza, karabinera, pojasa i prvi susret s takvom opremom negdje daleko u tamnom, ledenom bespuću, škripu snijega i dereza po zaledenoj, goloj strmini, a dolje, daleko u noći, sramežljivo žmirkanje rasyvjete s nekog otoka? To trajno ostaje u sjećanju.

Srdačan stisak ruke i osmijeh na licu zavižanskog domara Ante Vukušića, kad me prepoznao i s topлом dobrodošlicom ponudio »lijekom« i čajem od »sijena«, naprosto razgaljuju. Posebnom ugođaju u domu pridonijela je i mlada ekipa HPD-a Gračani na čelu s Domagojem, kao i dragi mladi planinari iz Samobora. A tek pjesma uz Velimirovu gitaru! Planinarska je »obitelj« zaista obogaćena tim divnim, mladim planinarima. O njima će se još mnogo lijepoga čuti i pisati.

Svima onima koji pitaju što tražim po dijnjini teško bih mogla opisati zimski osvit zore na Velebitu. Kako objasniti što ima u ledom i injem okovanom jutru i snenim vrhovima uokolo? Priroda je okrutna, surova, ali nježna i krhka, usnula i mistična istovremeno. Ledene skulpture i čipka, ljske, nabori i valovi – umjetnost koju nijedan umjetnik ne može ponoviti – posjeduju nešto čarobno. Spontano izmamljeni gacamo i ludiramo se po dubokom snijegu, zadovoljno budeći u sebi davno usnulu djecu, puštajući na tren u zaborav naše ozbiljne godine. Preplavljuje nas radost i povezanost iskrenim i toplim prijateljstvom.

Vraćajući se prema Zagorju, nosim još jednu novu, finu nit iz koje se plete čvrsta mreža prijateljstava. Kad se punih baterija, s prekrasnim uspomenama i sjećanjima vraćam u koločinu života, uvijek u meni nikne velika želja da što prije sve ponovim. Da, upravo zbog tih osjećaja planinaram i uvijek kad mogu »norim« po šumama, stijenama, vrletima i vrplancima!



MORANA DULIĆ

Tko je ne bi volio?

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

»Volio sam je i volim je,
pa ako je to griješ, molit ču Boga
da mi nikad ne oprosti moje grijeha.«

Krivudava planinarska staza počela je već iza prvih kuća. Hodanje po asfaltu tu je prestajalo. Nisam mnogo razmišljao o prirodi, a u ustima mi je, već tu na početku, bilo pitanje: »Ima li još puno?« Znao sam da kad prijedemo potok, jednoličnosti i beskrajnosti uspona neće biti kraja. Trčao sam naprijed i nazad, tražio objašnjenja, bio sam gladan, pa zatim žedan. Srećom da je staza nakon nekih desetak minuta izbijala na zaravan i vodila čak nizbrdo. Tu sam mogao i trčati svom snagom jer nisam ništa nosio. Trčao sam jer sam se sjećao da prije ponovnog uspona ima pitke vode, a bio sam već prilično žedan.

Tako se sada, oboružan dugogodišnjim planinarskim iskustvom, sjećam svojeg razmišljanja o usponima na Medvednicu s mamom, tetom, susjedima i prijateljima. Sada znam da mi je tada bilo dosadno jer s nama nije bio nije dan moj vršnjak s kojim bih mogao upotpuniti sve nepodopštine koje mogu izmisliti samo osmogodišnjaci. Ustvari, tada su mi izleti na Sljeme bili čudesni, a za mene muka samo zbog uspona. Pa, igrati sam se mogao i u Zagrebu, na Trešnjevcu. Imali smo još tada dovoljno livada iza kuća, parkova bez pasa i prostora za odigrati »na dva mala«. Nisam bio svjestan svojeg uzbudjenja.

Da stvar bude još gora, upravo smo zbog moje malenkosti hodali još sporije jer sam stalno imao neke prohtjeve. Omara je bila poprilična, sve do staze prema Runolistu. Dalje je bilo podnošljivo, a i znao sam da sam blizu Činovničke livade i slobode koja me tamo čekala. Hrana ponesena od kuće i prostrta na deki nije mi previše odvlačila pozornost. Moje

zadovoljstvo odrastanja, da smijem sam otići do izvora kraj Željezničara, pa i u šumu u okolini livade, bilo je time ispunjeno.

Na livadi je uvijek bilo i društvenih igara u kojima su sudjelovali svi koji su se tamо našli, bez obzira na uzrast. Ljudi su se družili, razgovarali, igrali razne igre i više se smijali. Taj sam dio volio. Muke uzbrdice brzo su isčezle iz moje glave, a pojačalo se uzbuđenje. Od tada znam, što svjesno, što podsvjesno, da za svaki užitak uvijek trebamo platiti cijenu. I sve bi bilo dobro da nakon otprilike dva sata našeg boravka na livadi nije počeo takav pljusak da nismo stigli ni pobjeći pod krov. Bili smo mokri do kože. Čak me i to ispunjavalo uzbuđenjem.

Prošle sam godine, usred ljeta, po topлу, ali oblačnu vremenu, krenuo s prijateljima malo protegnuti noge prema Tuderevu*. Polagano, s noge na nogu, stigli smo već vrlo blizu odredištu, kad je počela padati kišica. Društvo je zaključilo da nema smisla kisnuti, no ja sam naumio ići dalje. Kišobran sam imao, vjetra nije bilo i u potpunoj se tišini čak niti kiša nije javljala svojim udaranjem o cestu.

Ispunjavała me toplina osame, ljepota čistog zraka, a saznanje da me veseli taj ludi naum da hodam po kiši, natjerao je uzbuđenje u srce, a radost je došla sama od sebe. Ptice su utihnule i jedino što je remetilo taj mir bio je zvuk mojih koraka i prevrtanje ponekoga neravnoga kamena ispod mojih nogu. Do Lubenovca sam, to sam tek poslije primijetio, bio nasmiješen i sav upijen u šumu oko sebe. Zastajkujući svaki

* Tuderevo je područje na Velebitu, nedaleko od prijevoja Velikog Alana.

tren, gledao sam s Velikog Lubenovca okupani Veliki Kozjak i kukove oko livade. Ne znam zašto, ali osjetio sam potrebu da se oglasim što jače mogu, da istresem iz sebe nakupljeni stres grada. Činio sam se sam sebi smiješnim, ali taj osjećaj u meni ponukao me da se još nekoliko puta oglasim. Osmjeh mi nije silazio s lica. Da je tko bio u blizini, vjerojatno bi me sumnjičavo gledao.

Ne znam jeste li ikad doživjeli taj osjećaj slobode, nesputanosti? Ako niste, mnogo ste izgubili, jer ispunjenost i praznina u meni bili su neopisivo kompletni.

Uspon prema Premužićevoj stazi nije kratak, ali ga od uzbuđenja nisam ni primjećivao. Šuma, priroda i oblici toliko su zaokupili moje misli da sam cijelo vrijeme bio zahvalan na daru što to mogu vidjeti, što imam snage tuda proći i što prepoznam u sebi ispunjenost lijepim i iskonskim.

Livada ispod Seravskog vrha, koju presijeca staza prema Alanu, bila je umivena kišom, sjajna i uspravna, spremna na daljnju borbu za opstanak u tim bezvodnim prostorima. Ponov-

GORAN GABRIĆ



Planinarska kuća »Alan«

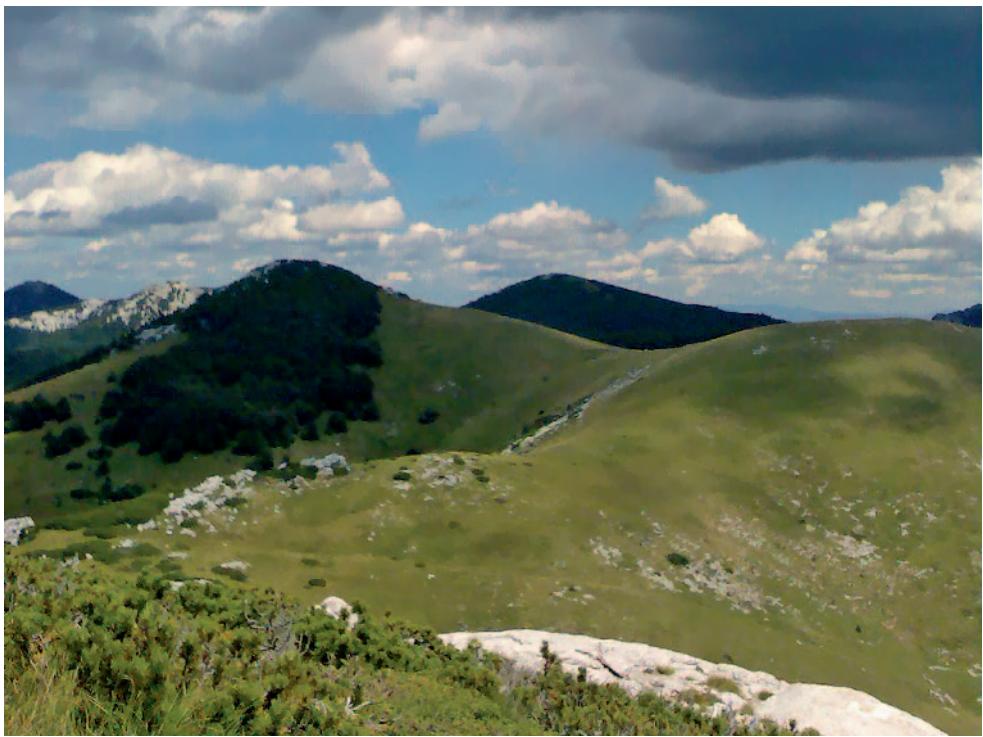
no sam se približavao šumi, ali sam na samom rubu stao i uživao u blagodatima velebitske divljine. Vratio sam se na Alan mokar, uzbuđen, nasmijan i ponosan, kao da sam osvojio neki teško osvojiv vrh.

Počela je bura, i drugi dan, kad sam se najmanje nadao, dobio sam poziv da drugim smjerom, sa zadnje strane obiđem Strogir. Kiša je



Veliki Lubenovac

GORAN GABRIĆ



IVAN HAPAC

Seravski vrh i Rožano na sjevernom Velebitu



MARIO ŽOTTI

Planinski kotrljani na sjevernom Velebitu

prestala, bura je pojačala i dan je bio sunčan. Vito je naumio proći kroz Branjevinu i obići Strogir, udaljen samo sat i pol hoda. Budući da nisam imao drugih planova, prihvatio sam poziv. S nama je bio i Floki, vjerni Vitin pratitelj po velebitskim bespućima.

Krenuli smo uobičajenim putom i stazom koja silazi prema Jablancu. Tu u zavjetrini šume nismo ni pomišljali na buru. Drugi put prešavši cestu, počeli smo se spuštati prema Laminaci, lijepoj, a sada već uvelike zarasloj livadi, kad je Vito najednom skrenuo naglo ulijevo. Prešli smo preko prilično visokog suhozida i ušli u prostor Donje branjevine. Razgovarajući, saznao sam da se iznad ceste pa sve do vrhova Plišivice nalazi područje Gornje branjevine. Taj je naziv nastao na vrlo jednostavan način. Još za vrijeme austrougarske vladavine bilo je zakonom zabranjeno ulaziti u to područje, radi očuvanja biljnog i životinjskog blaga. To me malo podsjeća na današnje nacionalne parkove, jer je njihova svrha gotovo istovjetna.

Probijali smo se kroz prilično zaraslu, nisku šumu i napredovali prema svojem cilju. Tu smo

već osjetili da je bura jača nego što smo predviđeli pri polasku. Motajući se lijevo i desno, tražeći najbolji put, došli smo do kamenog vrha na kojem je bura pokazala svoje pravo lice. Kao da se ljuti što smo joj se usudili suprotstaviti.

Opet se potvrdilo pravilo da učiš, vidiš i doživljavaš novo sve dok živiš, ako si spreman na to. Mislio sam da sam gotovo sve vidio, ali nisam bio u pravu. Naš pratitelj Floki bio je lukaviji. Nije se penjao na vrh već je ostao u podnožju i lijepo zaobišao tu hrpu kamenja jer nije bio siguran u svoju ravnotežu pri udarima bure. Vito i ja smo se junačili, no ni u nekoliko pokušaja nisam mogao napraviti korak s kamena na kamen. Kad sam odvojio nogu od tla, i ako je vjetar baš tada pojačao, skrenuo mi je noge i za tridesetak centimetara. Pri nezgodnjim prijelazima morali smo se poslužiti rukama.

Nagrada je bila dostojna muke. Nalazili smo se u podnožju Strogira, impozantne stijene koja dominira tim prostorom. U malom uleknuću pri dnu Strogira vjetar je bio taman toliko slabiji da smo si konačno uspjeli nešto reći. Nekoliko snimaka, malo dogovora, desetak minuta odmora i spustili smo se na stazu ispod stijene, pa krenuli natrag. No, odlučili smo se za nekad jaku stazu, a sad zarasli puteljak koji vodi prema sedlu između vrhova Kramarkovca i Kačerice. Dok smo se probijali od sedla dolje prema livadi Nuglo, bura je počela malojenjati ili smo samo bili malo zaklonjeni. Vidjeli su se ostatci pastirskih stanova sa šternama, a putovi – kao ulice između kuća, što su nekoć povezivali ljudi i vremena, pomalo su nestajali i zarastali.

Proglašenjem Nacionalnog parka i lovci su se prestali provlačiti tim putovima pa su ostavljeni samo divljim životinjama i pojedincima koji obilaze svoja stara ognjišta. Poneki rijetki planinar prođe tuda željan da makar u mašti oživi dio prošlosti, ljudske muke i ljepote zapuštenih prostora. Stanovi su razrušeni od bura i drugih vjetrova, od vode, leda i snijega koji propada kroz istrunule krovove te pokriva ostavljene drvene stolove, postelje i ognjišta, otimajući svake godine komadić njihova izgleda. U svakom stanu niknulo je drvo i samo još preživjeli vlasnici mogu prepoznati svoje zapušteno obitavalište.

IVAN HAPAC



Kuk Strogir na primorskoj strani Velebita (ispod V. Alana)

Po ništa slabijoj buri vratili smo se za otprije dva sata kroz zarasle padine Kačerice do ceste i usponom prema Alanu po Butkovića plani, pa preko Ježeva briga, zatvorili krug započet na Alanu.

Razgovarajući s prijateljima, sjetio sam se svojih prvih planinarenja i pitanja »Ima li još puno?« Sjetio sam se Medvednice i kiše nadomak grada, kad sam osjetio da smo planina i ja sklopili doživotno prijateljstvo. Ni kiša, niti vjetrovi ne mogu poljuljati naše prijateljstvo, premda znam da planina nije toga svjesna i da iz našeg prijateljstva samo ja izvlačim koristi i zadovoljstva. Ponekad za vrijeme kiše, bure ili lošeg vremena osjetim kao da mi planina daje znati da je i ona toga svjesna, iako uvijek s radošću i poštovanjem prema meni širi svoje ruke kao znak dobrodošlice. Kad sam u njezinu krilu, nikad ne znam kada će mi i koliko snažno i nježno ispuniti očekivanja i dati snage za nastavak životne borbe. Pa tko je ne bi volio?

Krajač na Dinari

Putopis iz prošlosti hrvatskog planinarstva

Vladimir Jagarić, Zagreb

Citajući moje priloge u »Hrvatskom planinaru«, jedan je moj prijatelj planinar primijetio da se malo previše bavim prošlošću. Opravdana primjedba. Pokušaj odgovora! Pročitavši poneki zanimljiv planinarski motiv u nekoj knjizi, članku ili u osobnom planinarskom dnevniku, motivirao me da napišem prilog za »Hrvatski planinar«. Razlog je i u tome što ima još mnogo neobjavljenih i neobjašnjenih tema iz povijesti hrvatskog planinarstva, pogotovo iz mojega zavičajnog Žumberka. Volim povijest, iako nisam školovan povjesničar. Da budem dosljedan, evo još jednoga planinarsko-povijesnog priloga.

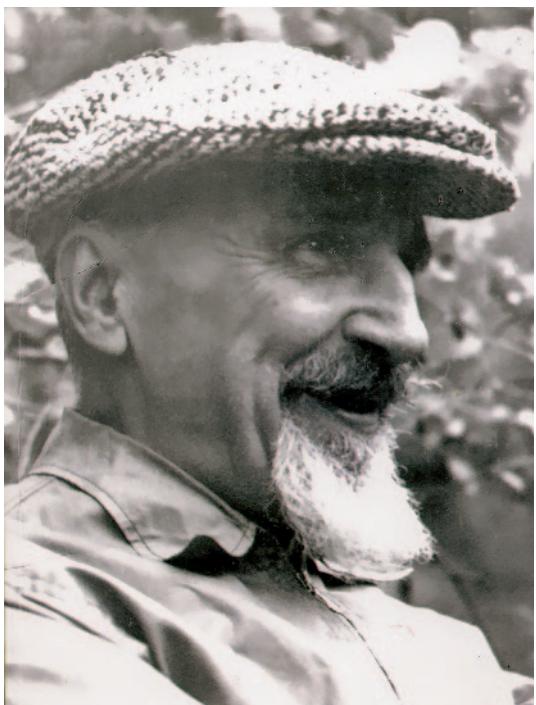
U »Jutarnjem listu« od 26. srpnja 1925., u uvodu članka »Na Dinari«, piše da je tekst »iz pera našeg poznatog planinarskog pisca dr. Ivana Krajača, predsjednika H.P.D. središnjice u Zagrebu«. Članak je potpisani s »B.B.«, inicijalima onoga tko je skratio tekst i priredio ga za objavljivanje u novinama. (Iza inicijala vjerojatno se krije ime Josipa Brkića, s planinarskim nadimkom »Biba«.) U

podnaslovu članka još piše: K otvorenju pruge Gračac – Knin – Split. Kad to pročitamo, pomislit ćemo da će u tekstu biti govora o izgradnji tzv. »Ličke pruge« (Zagreb – Karlovac – Gračac – Knin – Split). No, gradnja se tek simbolično spominje, i to samo na dva mesta. (Pruga je otvorena 25. srpnja 1925.)

Cjelovit Krajačev članak »Na Dinari« objavljen je u »Hrvatskom planinaru«, u broju 1 iz 1925., a podijeljen je u jedanaest poglavља. U prvom (Položaj i smještaj) Krajač piše da je planina Dinara srce dinarskoga planinskog sustava. Leži otprilike u sredini između Kranjskog Snežnika i planina Boke Kotorske. Između Dinare i Jadranskog mora »cvala je stara hrvatska narodna država«. Vrh Dinare udaljen je 16 km od tvrđave iznad Knina, od mora kod Šibenika oko 57 km, a isto toliko (57 km) i od Splita. U rimsko je doba Dinara bila poznata pod nazivom »Mons Adras«.

Dinara je »historijsko ishodište hrv. planinarstva, a po njemu i ukupnog slavenskog planinarstva, među njima je hrv. planinarstvo po svom početku najstarije«, piše Krajač. Naslov je 18. poglavљa: »O Dinare, vilenice, koja jest gora, gda biše, i ča su parke«.

Krajač, njegova supruga Hela i jedan neimenovani član HPD-ove podružnice u Jastrebarskom, potpisani s »B.S.«, krenuli su 3. lipnja 1924. na izlet na Dinaru noćnim vlakom iz Zagreba do Gračaca. Nosili su šator, podlogu za ležanje, hranu i sve ostalo što im je bilo





ZAPADNA STRANA DINARE, POGLED SA IZVORA KRKIĆA.

FOTO: Dr. L. KRAJČ.

potrebno za planiran četverodnevni boravak u prirodi. Za orijentaciju na terenu služili su se trima austro-ugarskim vojno-geografskim zemljovidima (među njima je bila i specijalna karta u mjerilu 1:75.000, list »Knin – Ervenik«). Iz Grčaca su nastavili putovati poštanskim automobilom do Knina.

Nakon razgledavanja grada popeli su se na brdo na kojem stoji stara, dijelom dobro sačuvana tvrđava što je u Kninu zovu »fortica«. Čuvar tvrđave pripovijedao im je »da je pronađen podzemni silaz u briješu koji vodi do rijeke Krke u zapadnoj litici briješa«. S tvrđave se pruža prekrasan vidik na Dinaru i »okolišne« vrhove. U Kninu su još posjetili muzej s »mnoštvom kamenih fragmenata iz hrv. narodne dinastije sa hrv. narodnim ornamentima i natpisima hrv. kraljeva«.

U Kninu nisu mogli ništa pobliže sazнати o putu na Dinaru, stoga su »bili upućeni sami na sebe«. Uputili su se cestom koja vodi u Vrliku, te su preko zaseoka Medića došli do »lijepih i jako visokih vodopada Krčića u Topolju i do mlina u selu Krčiću, valjda 14 km«. Za planinara je važno »da se umoran pri južnjačkom suncu može vazda osvježiti pitkom vodom iz

Krčića«. Prilikom uspinjanja prema zaseoku Bosnića »opazi(še) sumljivo kretanje oblaka na nebu i začnu kapi kiše. Tek što najvećom brzinom podigo(še) šator razliježe se jaka grmljavina i započne kiša.« No, ubrzo su rastavili šator i nastavili se uspinjati do tri zidana stana na visini od 860 m. Nakon odmora krenuli su uporedno s grebenom Dinare do »ošumljene livade s dvjema otvorenim pastirskim kolibama od pruća i nabačene zemlje.« »Visina u barometru pokazuje 1070 m«, bilježi Krajač. Daljnji je uspon bio do sedla Samar te sa sedla na krasne sjenokoše Samara (visina oko 1500 m), gdje su tri vrha i jugoistočni, glavni vrh Dinare.

Na Samaru (to je i naslov poglavlja) postavili su šator unutar praznoga pastirskog ljetnog stana (kolibe od suhozida) bez vrata, s prostorom za stoku i ljude, te pokrivenog slamom. Tražeći vodu, naišli su na snijeg, koji su topili za piće, a pronašli su i »rožja« (?) i granja za loženje vatre. Nakon večere zapalili su vatru, uvukli se u šator i zaspali. Probudio ih je silan udarac groma u neposrednoj blizini, a »iza toga začu(še) udaranje kiše po slaminatom krovu i daljnju grmljavinu. Slijedilo je neugodno iznenadnje! U mrkloj noći, uz grmljavinu i po jakoj

kiši otkrili su da im šator na »jednom mjestu procuruje«. Krov od slame nije pružao nikakvu zaštitu. Kritično mjesto na šatoru prekrili su nepromočivim kaputom od »gumije« (kišnom kabanicom). Ali šator je na još nekoliko mjesta propuštao kišu i započela je »borba s elementima«. Na nova kritična mjesta, piše dalje Krajač, »sveza(še) na šatoru jedan nepromočivi gilet (prsluk) da on odbija vodu. Dvije široke planjke / daske postavi(še) na kiši na zabat krova. Time (su) bar sjevernu stranu šatora donekle osigurali od vode, tako da se je u tom dijelu moglo bolje ležati«. Oko jedan sat u noći prestalo je nevrijeme, pa su ostatak noći »kako-tako« prespavali.

Ustali su u hladno jutro i po jakoj buri tražili šipiju sa snijegom (radi vode za piće) koja je naznačena na karti. Nisu je našli, ali su usput naišli na veliku snježnicu punu snijega i lokvu s vodom gdje se ljeti napajala stoka.

Odustali su od uspona na vrh jer je magla povrh njih, kaže Krajač, »poprimila posvetamnu boju, gotovo crnu boju«. Vratili su se »najžurnije prema kolibi na Samaru, jer (ih) je počela tući tuča i sve je bilo prekrito ledom do

3 cm visine«. Nakon tuče i kiše košanica je bila prekrita gustom maglom. Silazak u dolinu kao i uspon na vrh bio je nemoguć. Pripremali su se za još jedno noćenje na Samaru: popravili su zid i slamnati krov, zapalili vatru i razapeli šator ispod kojeg su stavili planjke (daske). Tijekom noći bura je bila sve jača i jača »tjerajući mla-zove hladnog zraka kroz zidove i ispod šatora. Dvojica iz društva naizmjence su grijali sad jednu, sad drugu stranu«. Ustali su rano. Vani je još bila gusta magla, vrijeme nije baš obećavalo poboljšanje, a »hladna bura probijala je do kosti«.

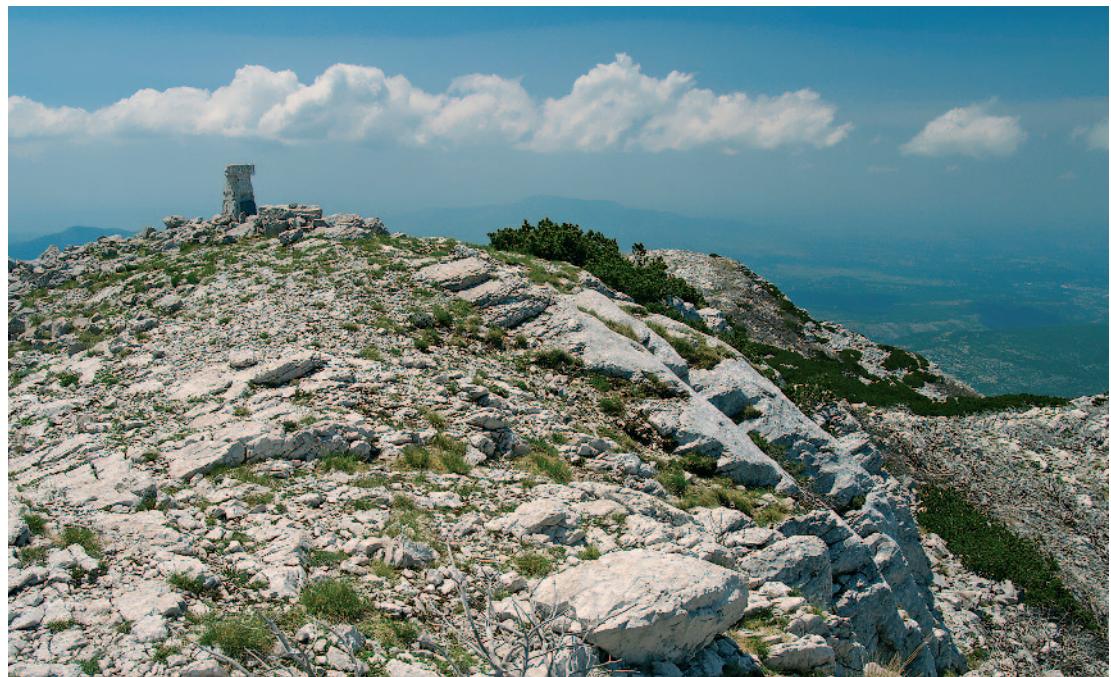
Unatoč hladnoći i magli, odlučili su ipak krenuti prema vrhu, iako im je put bio nepoznat. »Potpuno zimski odjeveni« krenuli su u 6:30 sati nogostupom u južnom pravcu hrpta. Povratak su osigurali tako što su od kamena do kamena označavali put crvenom olovkom. Put ih je vodio uz jednu jamu »iz koje su valjda ljudi kalačom (vedricom) dohvatali vodu«. Orientacija je bila olakšana, jer je bura raznijela maglu te se na »momente otvorio pogled prema Kninu«. Neki »puteljak« doveo ih je do velike snježnice od koje je bilo lako popeti se po stijeni do njezina vrha. Na hrptu (grebenu) »dočekaše (ih) silni udarci hladnog vjetra«. Dalje su laganim usponom došli do »gomile kamena na vrhu ... nalazeći se na vrhu Dinare 1831 metar nad morem. Bilo je 8.30 sati«. S vrha nije bilo vidika. »Gosp. B.S.« je crvenom olovkom na jednom kamenu upisao datum uspona i pripadnost HPD-u.

Stazu na grebenu do Samara markirali su crvenim papirićima. To im je omogućilo povratak kroz maglu. U 10 sati ujutro bili su već na košanicama Samara. »Odmorivši se naprti(še) torbe i krenu(še) u 11 sati u jutro putem koji je urisan na karti.« U 12:30 sati došli su već do tri zidane kuće, gdje su se odmarali pri polasku prema vrhu. Nastavili su skraćenim putom preko zaseoka Bukve i Mirkovića sve do rijeke Krčića i zidanog mosta te onda 13 km cestom do Knina, u koji su stigli u 19:30 sati.

U poglavljtu »Povratak« Krajač savjetuje kojom se trasom treba penjati na vrh Dinare: »Svatko tko se želi uspeti na Dinaru iz Knina prikratit će si put ako prije Krčića pređe kamenitim mostom rijeku Krčić te se popne mimo



Slap Krčića kod Knina



ALAN ČAPLAR

Vrh Dinare – najviši vrh Hrvatske

Mirkovića i Bukve k trim kućama pod Dinarom, a odatle ne lijevo nego desno putem uz brije, koji će točno dovesti sigurnim pravcem na sedlo Samar i preko njega na Samar, odnosno nastavljajući istim putem pod hrbat vrha Dinare i mimo lokve nogostupom pod sam glavni vrh.«

U posljednja dva poglavlja, »Karakteristike« i »Planinarske opaske«, Krajač piše kako Dinara, gledana sa zapadne strane, izgleda kao jedinstvena gora čiji je greben, od Samara na sjevernoj strani do zaselka Valisića na južnoj strani, dug 9 km, dok se prema jugoistoku nastavlja na masiv Troglava. U stijeni pod vrhom ima runolista, narodna nošnja je lijepa, u zaseocima se govoriti ikavski, a ljudi su otvorenji, bistri i prijazni. »Uspon na Dinaru nije težak, trebalo bi ga označiti markacijama, planina je zanimljiva i puna promjena, s grebena se pruža širok i dalek vidik, potrebna je jedna koliba na Samaru ili u njegovoj okolici, gdje ima snježnica ili vode, ljeti za vrijeme košnje u planini su pastiri te ima mljeka i sira, zapadna strana je zanimljiva za alpiniste. Do vrha Dinare od Knina ima oko 22 – 23 km preko Topolja i Samara, a može se i s južne strane

cestom prema Vrliku te preko zaselka Slavića i mimo Lučica i Valisić stanova u Glavaš, odakle do vrha Dinare ima oko 7 km.« »Razvoj planinarstva na Dinari ekonomski bi koristio pučanstvu«, veli Krajač.

NOVO: KNJIGA O IVANU KRAJAČU!

U povodu 135. obljetnice hrvatskog planinarstva koja započinje ove godine Danima hrvatskih planinara na Japetiću prvoga vikenda u lipnju, iz tiska uskoro izlazi opsežna knjiga pod naslovom »Ivan Krajač – život i djelo političara, ekonomista, pravnika i planinara«. Autor knjige je autor ovoga članka i dugogodišnji suradnik »Hrvatskog planinara« Vladimir Jagarić. Jagarić kroz knjigu na izuzetno pitak način prikazuje Krajačev vrlo sadržajan i uzbudljiv životni put. Podsetimo, Ivan Krajač je kao predsjednik Hrvatskog planinarskog društva (HPD) unaprijedio planinarstvo kao rijetko tko prije i poslije, osigurao sredstva za izgradnju uzdužne staze na Velebitu i kao ministar finančija potaknuo uspostavu prvih hrvatskih nacionalnih parkova. Izdavač knjige je HPS. Knjiga se može nabaviti po cijeni 60 kuna u uredu HPS-a, tel. 01/48-24-142, hps@plsavez.hr.

Orlovi nad Koludrom

Gordana Burica, Split

Na Kozjaku, iznad grada Kaštela, dominira stijena Koludar, prirodnji fenomen po kojem mještani s podnožja Kozjaka i Bračani za sunčana dana mogu odrediti točno vrijeme. S ruba stijene veličanstven je vidik na Split, Kaštela, Trogir i srednjodalmatinske otoke. Prema sjeveru vidik seže sve do Dinare i Svilaje.

Dok su orlovi još kružili nad tom goleti, svijali su gnijezda u mnogim krševitim udubinama, a posljednji su, kažu Kaštelani, dolijetali upravo na Koludar i tu je, uza strmu, prema suncu okrenutu liticu, bilo njihovo gnijezdo. Davnih se dana znalo vidjeti njihova raširena krila već iz podnožja, a ponekad i orlice, manjeg raspona krila.

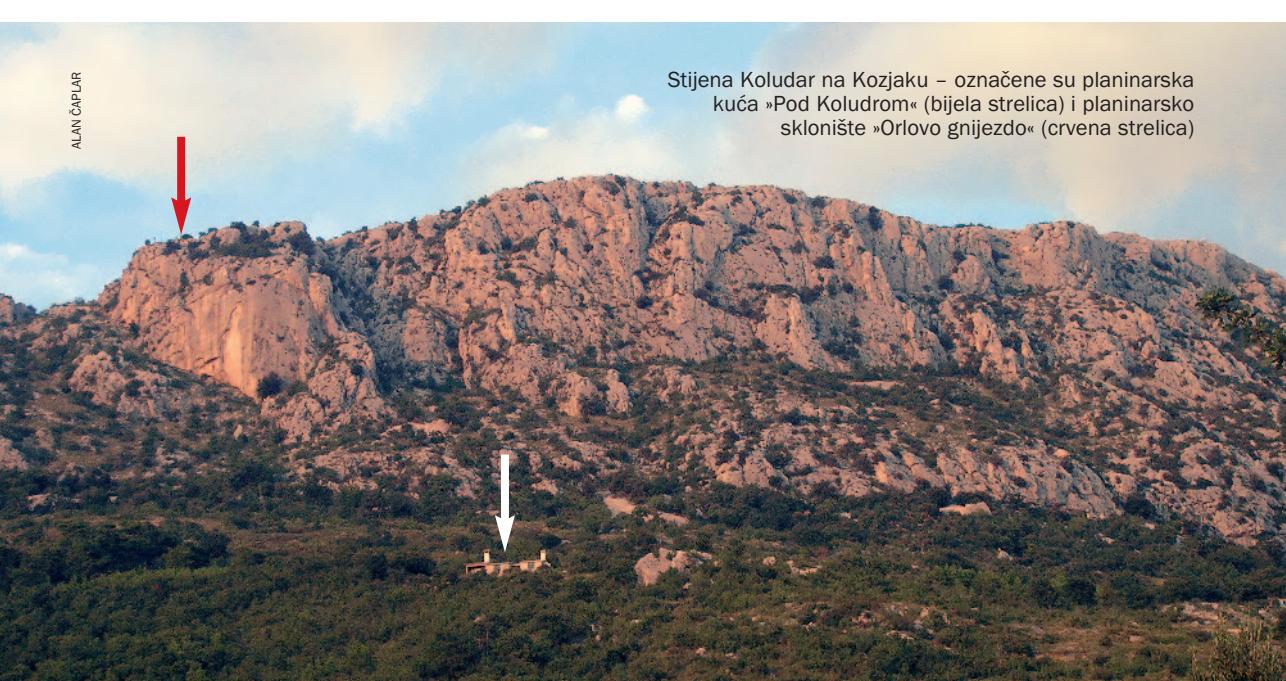
Kad su pravi orlovi prestali tu svijati svoja gnijezda, pojavili su se novi »orlovi« – Ivan i Ivo Tadin iz Kaštel Kambelovca. Oni su jedne nedjelje u siječnju 1996. posjekli prve grane česme i napravili improviziranu nadstrešnicu. Tada je rođena zamisao o izgradnji planinarskog sklo-

ništa, koje su po ostacima nađenoga gnijezda manjih orlova nazvali »Orlovim gnijezdom«.

Danas je to idilično mjesto za planinare, izletnike i sve ljubitelje prirode koji se popnu na 598 metara. Na vrhu litice izgrađeno je sklonište naslonjeno na stijenu. To je malen prostor okružen vanjskim zidovima i krovom. Kroz prozor skloništa vide se Kaštela i more. Vani se nalazi kamin, cisternica s naplovom i minijaturni sudoper. »Dnevni boravak« je prostor u sredini, a omeđen je žičanom ogradom i kolčanim stupovima jer se nalazi na rubu provalje.

Sve su to izgradila dva prijatelja, Ivan i Ivo, uz povremenu pomoć dobrih ljudi. Nakon raščišćavanja krševitog terena, donosili su u ruksacima po dvije litre vode i malo cementa da bi mogli povezati kamen kojim su gradili sklonište. Za kišnog vremena skupljali su vodu u plastičnu foliju i kante. Improvizirali su i žičaru od 90 metara kojom su podizali pijesak sa sipara pod Koludrom. Kada se pročulo što rade, planinari su priskočili u pomoć. Sjećam se

Stijena Koludar na Kozjaku – označene su planinarska kuća »Pod Koludrom« (bijela strelica) i planinarsko sklonište »Orlovo gnijezdo« (crvena strelica)



PRILAZI DO ORLOVA GNIEZDA

Najpopularniji prilazni put počinje kod planinarske kuće pod Koludrom. Od kuće se treba popeti na protupožarni put i uputiti zapadno 100 m do putokaza. Odatle u sjevernom smjeru ide put koji se za 35 minuta uspije do skloništa.

Put od prijevoja Malačke istočno preko Svetog Ivana Birnja hrptom Kozjaka može se proći za 2 sata i 15 minuta.

Može se doći i od planinarskog doma »Patalj«: sjeverno na Vrata 20 minuta, pa 45 minuta na Marića staje i odatle do skloništa zapadno još 45 minuta.

GORDANA BURICA



Planinarsko sklonište »Orlovo gnijezdo«

kako smo i mi iz PK-a »Split« donosili vrećice s pijeskom, koje su pripremali Ivo i Ivan i ostavljali u podnožju. Kada je nakon velikog napora i truda sklonište 1997. bilo otvoreno, za zaštitnika skloništa odredili su svetog Bernarda, inače zaštitnika planinara, te su uza sklonište podigli kapelicu i u nju postavili sliku sveca.

Od skloništa su s vremenom provedeni putovi prema vrhu Kozjaka, kapelici sv. Luke, vrhu Debeliću, Sv. Ivanu Birnju, Malačkoj i Marića stajama. U škrape oko skloništa nasuta je zemlja i zasađeno ljekovito bilje koje i inače raste na Kozjaku. Čak i među zagrebačkim planinarima kruži priča o glasovitom čaju s »Orlova gnijezda«. Sprema se od kadulje, ive, majčine dušice, gospine trave, vriska, hajdučke trave i drugog ljekovitog bilja. Svake godine u siječnju, kada se slavi godišnjica izgradnje skloništa, okupe se brojni planinari, nazdravlja se pjenušcem, a popije se i poneka šalica njihova čaja. Posjetitelje iznenadi i pokoji cvijet, zaplavi se perunika, procvatu rašeljka i trešnja...

Turistička zajednica Grada Kaštela prepoznala je to oplemenjivanje planinarskog okoliša i 2004. dodijelila Tadinima diplomu. Zid skloništa krasi i zahvalnica Planinarske bratovštine sv. Bernarda iz Samobora. Hrvatski planinarski savez, za gostoljubivost i brigu za svakog posjetitelja proglašio je Ivana i Ivu Tadina najboljim domarima u 2006. Najnovije priznanje dobili su povodom Dana Grada Kaštela 4. ožujka 2009. Dodijeljena im je pojedinačna nagrada Grada

Kaštela za izgradnju i održavanje »Orlovnog gnijezda«. Sve ostale nagrade i priznanja nalaze se u srcima nas posjetitelja, koji smo svakim ponovnim dolaskom oduševljeni i ushićeni tim čarobnim mjestom. Nadamo se da će oni koji ga još nisu posjetili učiniti to u što skorije vrijeme, baš kao planinari iz drugih zemalja i mnogi strani turisti koji ljetuju na Kaštelanskoj rivijeri.

GORDANA BURICA



Pogled kroz prozor »Orlova gnijezda«

O križevima na vrhuncima

vlč. Blaž Tota, Varaždin

Kartuzijanci, najstroži muški kontemplativni red (ljeti jedu dvaput, a zimi samo jednom na dan; jedini imaju i noćnu molitvu), imaju moto: »Stat crux – dum volbitur orbis!«, tj. »Stajat će križ dok se vrti planet Zemlja«. Doista, od Kristova raspeća i smrти pa do konca svijeta križ će biti simbol i jedini zadovoljavajući odgovor na vječno i najteže pitanje vjere: »Čemu patnja? Čemu zlo?« Križ nužno prethodi uskrsnuću, koje je stvarni odgovor i nadilazi ljudski um i očekivanja! I zato je ovdje!

Ovo je trenutak da pokušamo razmišljati o križevima na vrhuncima planina i planinarima postaviti pitanje: »Ima li povezanosti između planinarskih uspona, napora, ostvarenja raznih ciljeva i – križa?«

Bez znoja nema dalekih, očaravajućih vidiča s visina u daljinu. Svaki se napor stostruko

nagrađuje. Danas civilizacija mazi nas ljude i time oslabljuje čovjeka, njegovu fizičku, psihičku i duhovnu snagu: napor rješavamo strojevima. Reklamne nas poruke mame i pokušavaju utjecati na naš život. Kao stari Rimljani postajemo žedni »kruha i igara«. Ispraznost i besadržajnost nutrine u većine ljudi raste. Dr. Viktor Frankl je naziva egzistencijalnom frustriranošću.

Planinari znaju koliko različitoga i bogatog sadržaja daju planine i napor uspona, susreti, ljepote skrivenе u njedrima stijena i šuma. Šutljiv, ali jak govor ponora, cvijeća, bujnih »ikebana« na stjeni, ganutljivi i snažni govor gorskih potoka, slapova i jezera, pa i snježni kristalni ledenjaci kad blistaju pokriveni djevičanskim snijegom, kao odjeveni u svečanu bijelu vjenčanu haljinu. Nije čudno da mnogi



ALAN ČAPLAR

Križ na vrhu Obruča



Križ na vrhu Orliću kraj Skitače u Istri

visoki vrhunci nose divna imena: Chomolungma, Mt. Everest – Sleeping Lady, Jungfrau, Regina delle Dolomiti itd. Kolike su legende o čistoj ljubavi utkane u ta imena! Rosengarten, lik djevice na stijeni Prisojnika, mnoge kapelice posvećene Gospu Snježnoj. Na Kredarici i Matterhornu u niši kipić Marije – djevičansko začeće i djevičanska spajanja u ljubavi i susretima te trajna prijateljstva rođena u susretima i međusobnim pomaganjima, u naporima i poštovanjima!

O svim se tim pojavama i motivima tek ponekad piše, a još rjeđe razmišlja. A rezultati u našim dušama? Tko je gledao izlazak ili zalazak sunca s trotisućnjaka, taj tu utisnuto sliku i doživljaj ne može zaboraviti. O tome sam prije nekoliko godina u »Hrvatskom planinaru« napisao članak »Uskrsono jutro na Kopaoniku«. Svaki izlazak sunca podsjeća na rađanje novog života, izranjanje vrhunaca iz tame, nadmoć svjetla nad tamom. Lagan i smiren zalazak podsjeća nas na prolaznost svega, ali i na tajne vjere iza toga. Veseli se zalasku sunca jer se radaju zvijezde, pa dolazi tiha, zvjezdana noć,

smiraj i slutnja vječnosti iza zastora svih fenomena.

U knjizi »Braća Karamazovi« starac Zosima prije smrti ostavlja poruku redovnicima: »Vrlo volim gledati izlazak sunca. Najljepša simbolika pobjede svjetla nad tamom, života nad smrću. Ipak, sada više volim zalazak sunca iza vrhunaca. Njegove duge, blage, kose zrake, koje me podsjećaju na prolaznost života. Uvijek se javlja čežnja i slutnja na njegov ponovni izlazak na zoru uskrsnuća, od koje već sada dršće moje srce i raduje se duh moj novom životu koji je vječan i divan.«

U planini se susrećemo i s olujama, vjetrovima, maglama, gromovima i lavinama. Nisu nimalo lijepi ni ugodni, ali jačaju našu volju za svladavanjem opasnosti i zla u životu. Friedrich Nietzsche govori: »Što me nije ubilo, učinilo me jačim!« Gledajući u tom svjetlu, shvaćamo zašto planinari postavljaju križeve na vrhuncima. Križ je najjači simbol napora da se dođe na vrhove i uživa u bliskim i dalekim ljepotama. Ujedno je i simbol duhovnog rasta i mijenjanja čovjeka na bolje. Uzdižemo se u nesebičnosti, druželjubi-



Križ na Malački i noćna svjetla Kaštela i Splita

vosti, u ljubavi za sve stvoreno. Svjesno i nesvjesno oblikuje se novi i kvalitetniji karakter čovjeka, kakav će i ući u »ljepotu brjegova vječnih«. Osvajanjem vrhunaca u srcu nam počinje klicanje, magnificat Stvoritelju svih divota koje



Križ na Veloj straži – najvišem vrhu otoka Šolte

nas obuzmu! Sveti Franjo u Himni stvorova kaže: »Hvaljen budi, Gospodine moj, sa svim stvorenjima svojim!«

Matterhorn – možda najpoznatiji alpinistički cilj – i Walter Bonatti – prvi čovjek koji je sam zimi ispenjao njegovu sjevernu stijenu! Sedam dana spavao je u visećoj mreži na alpinističkim užetima, potpuno iznemogao i iscrpljen, odlučivši se za povratak. Nevrijeme je samo pomoglo njegovoj tužnoj odluci. Odjednom se između oblaka koji su jurili pokazalo sunce i obasjalo križ na vrhu! To mu je vratilo snagu, podiglo ga i uspio je nastaviti i doći do vrha.

Mnoge planinare, iako neki toga nisu svjesni, planinarenje oslobađa od ovisnosti kojima nas svakodnevница zarobljava, čak i mišljenja i stavova ljudi koji nas okružuju. Planinari žele biti i izrastaju u jake osobnosti, pune radosti u pravoj božanskoj slobodi Istine koja oslobađa.

Stoga križevi na vrhuncima simboliziraju sve nas, naše patnje i padove, naše napore i teškoće na putu prema vrhuncu. Nagrada su nam ljepote koje nas pogledom uokolo s osvojenih vrhunaca uvijek i ponovo zapanjuju. I nije bitno nalaze li se tek na najvišim vrhuncima ili i na onim manjim, mnogima dostupnim, jer svaki je vrhunac lijep i svaka je planina lijepa upravo onoliko koliko nam je trebalo napora da je osvojimo.

Stepinčev put

Tomislav Pavlin, Zagreb

Već smo malo nakon podneva stigli od Hunjke do Gorščice. Po lijepom ljetnom danu bilo je ugodno nastaviti put započet prethodni dan kada smo označavali trasu novoga, Stepinčeva puta. Riječ je o hodočasničkom putu preko Medvednice. Obilježili smo ga zlatnožutim kvadratima dimenzija 12x12 cm, s bijelim križićem u sredini, a postavljali smo ih između planinarskih markacija.

Po dolasku na Gorščicu sjeli smo pokraj nekoliko planinara koji su se odmarali u hladovini ispod visoke smreke. Još smo vonjali po boji kojom smo označavali put. Na čistom je zraku toga mirisa brzo nestalo, a i zaboravljen je nakon prvih zalogaja jela i gutljaja piva. Pobudili smo zanimanje planinara do nas, pa smo im otkrili da označavamo trasu budućeg puta pod nazivom »Stepinčev put«. Ispričali smo im ukratko osnovnu zamisao puta i podsjetili ih na život Alojzija Stepinca.

Stepinac triput na Triglavu

Alojzije Stepinac bio je vodeći čovjek katoličke crkve u Hrvatskoj u razdoblju koje je bilo vrlo teško za crkvenu zajednicu. Roden je u Krašiću, bio je porijeklom iz imućne obitelji, a odrastao je u zdravoj, seljačkoj, naprednoj sredini. Bio je u Prvom svjetskom ratu, a potkraj rata i dragovoljac u Solunu. Nakon rata živio je kratko u rodnom Krašiću, a zatim se uputio na školovanje u Rim. Školovao se sedam godina u čuvenoj papinskoj Gregorijani. Kad je završio školovanje, zaređen je za svećenika. Po završetku studija došao je u Zagreb, a 1934. zaređen je za nadbiskupa.

Našim je planinarima slabo poznato da je Stepinac na studiju u Rimu, u slobodno vrijeme, često s kolegama odlazio u obližnje planine i planinario u Sabinskog gorju.



Blaženi Alojzije Stepinac

Kada je 1934. postao nadbiskupom, zavjetovao se da će krenuti na hodočašće pješice iz Zagreba u Mariju Bistrici i natrag. Za njim su krenule tisuće hodočasnika. U Sljemenskoj je kapelici predvodio misna slavlja, a na Gorščici su hodočasnici imali veći odmor. Treći su se dan, nakon obavljenih pobožnosti u Mariji Bistrici, vraćali opet preko Medvednice, putom preko Marije Snježne te Markuševca i Štefanovca do katedrale ili Griča.

Tako je to trajalo sve do 1946., kada je Stepinac optužen i utamničen u Krašiću. Iako je bio zatočen, mogao se u Krašiću kretati uz pratinju stražara, pa je znao odlaziti do obližnje kapelice sv. Ivana Krstitelja iznad Krašića ili na kupanje do rijeke Kupčine.

Već spomenuta ljubav prema planinama najviše se očitovala u slovenskim planinama. Manje je znano da se Stepinac čak tri puta



Alojzije Stepinac (desno) u slovenskim Alpama

uspeo na Triglav. Posebno se spominje njegov prvi uspon, kada je 3. kolovoza 1936. iz Mojstrane, po tada ne tako pristupačnim putovima, zajedno sa slovenskim biskupom Rozmanom i pratnjom stigao Tominšekovim putom na Kredaricu. Tu se odmorio i drugi dan, unatoč slabijim vremenskim uvjetima, uspio stići na vrh

Triglava, gdje je zatekao skupinu hrvatskih planinara. Vrijedi istaknuti da je Alojzije Stepinac jedini blaženik u katoličkoj crkvi koji se uspeo na Triglav.

U znak sjećanja na Stepinčev uspon, u kapeli Majke Božje na Kredarici postavljeno je 3. kolovoza 2006. spomen-obilježje. Postavljanje i posvećenje te ploče bilo je ujedno i znak zahvalnosti slovenske crkve što je Stepinac u vihoru Drugoga svjetskog rata omogućio da se u Hrvatskoj prihvati više od tristo protjeranih svećenika iz okupirane Slovenije. Postavljanju spomen-obilježja u kapeli nazičilo je više od stotinu hrvatskih i slovenskih planinara. Misu su tom prilikom predvodili i spomen-obilježje blagoslovili svećenici-planinari. Uz slovenske svećenike, na čelu s biskupom Antonom Stresom, to su bili zagrebački biskup Vlado Košić, Marko Prpa, Mijo Gorski i Nedjeljko Pintarić.



Stepinac na hodočašću u Mariju Bistricu – na planinarskoj stazi

Od Krašića do Lepoglave

Nakon odmora krenuli smo dalje poslom prema Rumlecu, a s nama i naši novi znanci, pa smo nastavili razgovor o trasi i uopće o novom putu.

Obilježavanje »Stepinčeva puta« zamisao je Vesne Habazin, direktorice Turističke zajednice općine Marija Bistrica, a iznijela ju je

početkom 2006. godine. Projekt je stručno razradio dr. Edo Kušen iz Instituta za turizam u Zagrebu. Put se temelji na iskustvima europskih tradicijskih hodočasničkih putova. Najpoznatiji takav put jest Put sv. Jakoba, koji od Pireneja preko Španjolske vodi do Santiaga de Compostela. Bliži je nama, u Austriji, put do znanog Marijinog svetišta u Mariazellu.

Novim će se putom povezati nekoliko važnih hodočasničkih mesta koja se vežu uz Stepinčevu ime. To su Krašić – mjesto Stepinčeva rođenja i smrti, Zagreb – prвostolnica Zagrebačke nadbiskupije, Marija Bistrica – nacionalno marijansko svetište i Lepoglava – mjesto njegova tamnovanja. Iako je bilo više ideja i nedoumica pri određivanju trase puta, odlučeno je da se iskoriste već uhodani hodočasnički i planinarski putovi od Lepoglave preko Ivanšćice i Belca do Marije Bistrice, a sa zagrebačke strane uhodani planinarski putovi koji su dio planinarske obilaznice »Zagrebački romarski put«. Ta se obilaznica podudara s putom kojim je Stepinac vodio hodočasnike u Mariju Bistrigu.

Nacionalno marijansko svetište u Mariji Bistrici, na zagorskoj strani Medvednice



Crkva u Stepinčevu rodnom Krašiću

Već 1998., povodom Stepinčeve beatifikacije, prve oznake, koje su sada prihvaćene kao službene oznake »Stepinčeva puta«, postavili su ivanečki planinari od Ivance pa preko Ivanšćice do Marije Bistrice. Tamo gdje se Stepinčev put poklapa s planinarskim putovima, te će se

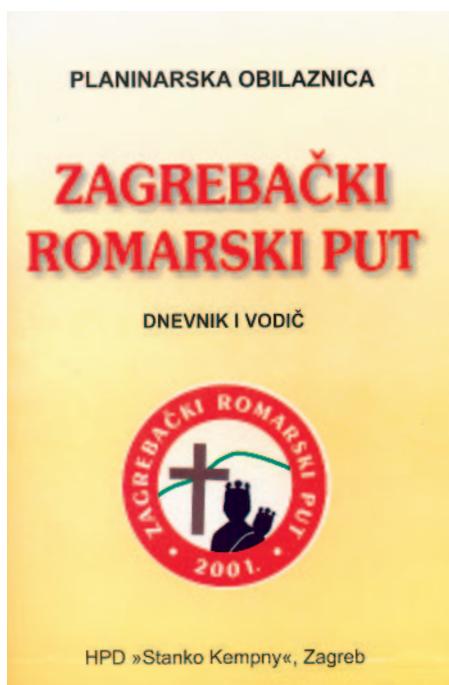


Našim je planinarima slabo poznato da je Stepinac na studiju u Rimu često s kolegama planinario u Sabinskom gorju, a kada je 1934. postao nadbiskupom, zavjetovao se da će krenuti na hodočašće iz Zagreba preko Medvednice u Mariju Bistrlicu i natrag



Oznaka na Stepinčevu putu

oznake postavljati između planinarskih markacija. Osnivači puta održali su više sastanaka, na kojima su dogovoreni i raspodijeljeni zadaci. Riješene su također sve pojedinosti s turističkim zajednicama i parkovima prirode, a organizaciju posla na terenu između Krašića i Lepoglave preuzeila su planinarska društva PD »Grohot« iz Marije Bistrice i HPD »Stanko



Dnevnik planinarske obilaznice
Zagrebački romarski put (2. izdanje)
HPD-a »Stanko Kempny«

Kempny« iz Zagreba te pridružena društva HPD »Belecgrad« iz Beleca, HPD »Pusti duh« iz Lepoglave i PD »Vrapče« iz Zagreba.

Uz već spomenuti dio od Zagreba preko Medvednice do Belca, prošle je godine dovršeno označavanje od Krašića preko Brezarića, Hutina, Pribića Crkvenog i Slavetića do Svetе Jane. Ove godine označiti će se dio od Sv. Jane, preko Plešivice, Okića, Sv. Martina pod Okićem, Svetonедelskog brega pa preko Bestovja do podsusedskog mosta. Ostaje još dio podsljemenske zone, gdje je smjer puta određen, ali treba pričekati dozvolu za uređenje puta kroz taj predio grada. Na kraju će duž puta biti postavljene obavještajne ploče i putokazi, a planira se i izdavanje vodiča i karte.

Put zanimljiv i za planinare

Na Rumlecu, znanom raskrižju hodočasnicih i planinarskih putova, gdje bi uskoro mogla biti postavljena nadstrešnica te možda mala kapelica, pozdravili smo se s našim znanicima. Bili smo zadovoljni što smo skratili vrijeme posla usput razgovarajući. Složili smo se da i drugi putovi mogu biti zanimljivi nama planinarima jer budući Stepinčev put vodi preko brdovitih predjela Žumberačkoga i Samoborskoga gorja, Medvednice i Ivanšćice te kroz zagorske krajeve. Doživljaj svih tih krajeva nadopunjuje se prirodnim, povijesnim, vjerskim i kulturnim sadržajem. Sve spomenuto ide u prilog osnovnoj zamisli da kretanje u prirodi pridonosi zdravom životu.

Naš domar, naš ponos!

Tomislav Friščić, Ivanec

Nema ništa ljepše za planinara od toploga planinarskog skloništa ili kuće na kraju uspona. Dok hodaš planinskim bespućem, šiban vjetrom i hladnoćom, kad ti se u vihoru, noći ili magli u oči zabadaju ledene iglice, kuća na kraju puta najljepši je dar umornu putniku. Jednako je tako po ljetnoj vrućini prelijepo ugledati dom, terasu, hladan sok i pivo, sobu koja jedva čeka umorna gosta, toplu juhu, gulaš, tuššš...

Fantazija? Ne, nikako. U nekim zemljama to već dugo vrlo lijepo funkcionira i svi od toga imaju koristi. Najprije planinari, onda domar, pa matično društvo i konačno savez... Mi se planinari na takva mjesta uvijek vrlo rado

vraćamo. To košta, ali i vrijedi, pa tko voli nek' izvoli.

A gdje je tu Hrvatska, velikim dijelom atraktivna planinska zemlja, prepuna nacionalnih parkova, jedinstvenih prirodnih ljepota, izvrsne gastronomije, zemlja s jednom od najstarijih planinarskih udruga na svijetu? Pogledate li službeni popis, naša zemlja vrvi skloništima, kućama i domovima, no njihovo je stanje prilično daleko od onoga što bi se moglo smatrati zadovoljavajućim.

Sebe smatram skromnim čovjekom i stvarno u planini ne tražim bijele dvore, no svaki se put iskreno razočaram kad ugledam urušene, zatvorene, neopskrbljene i zapuštene planinar-



DARKO KOS

Ulaz u planinarski dom na Ivanščici

Kao što se i iza svakog uspješnog domaćinstva krije radišna domaćica, tako i iza svakoga dobrog doma stoji dobar domar. Oni su ustvari duše svih tih malih i velikih, novih i starih planinarskih hramova, a ujedno i svojevrsni ambasadori svojih matičnih društava

ske kuće. U biti su najbolja skloništa: ona su barem uvijek otvorena, prozračna i začudo vrlo uredna. Naći će se tu uvijek i kave, šećera, čaja i vedrih lica spremnih za lijepu riječ i druženje. Nije to slučajno, jer u njima borave uglavnom samo planinari, a ne raznorazni izletnici frustrirani »blagodatima« današnje civilizacije. Čini mi se da je bolje svaku planinarsku kuću proglašiti skloništem, pa nek' bar nečemu služi, jer velika zatvorena vrata ne koriste nikome osim miševima i puhovima. Bolje je i iznajmiti kuću nego je držati zatvorenom (naravno, samo dobar ugovor koji štiti interes planinara može jamčiti da će kuća funkcionirati).

Velik broj planinarskih kuća otvara se, kako to obično piše, »po dogovoru«. To znači više-manje nikad. Ne znam kome je ugodno noćiti u kući koja je prije njegova posjeta bila zatvorena mjesec ili više dana. A tek jesti i boraviti u njoj – hvala lijepa! Nije neobično ni

da se za dolazak u planinarsku kuću najave autobusi planinara, sve dogovore, a ipak dodu pred zatvorena vrata.

Tko je kriv za takvo stanje? Društva obično okrivljaju Savez, iako je problem sasvim negdje drugdje – najčešće u samim društvima, što malo tko želi priznati jer istina boli. Štoviše, kuće koje su u rukama Saveza čak i dobro posluju. Apsurdno je da su mnogi planinari skloni napadati Savez iako on svake godine pomaže obnovu i izgradnju novih planinarskih kuća, a nerazumno je očekivati da se svima pomaže, pogotovo što pojedina društva zapravo i ne postoje.

Obično skupina planinara, entuzijasta i prijatelja osnuje novo društvo ili pokrene rad posrnuloga, dođe i do novca iz raznih izvora, počne graditi kuću te nakon puno muke i odričanja konačno u tome i uspije. I što tad? Ništa. Kad treba početi raditi na dobrobit društva



Planinarski dom na vrhu Ivanščice

DARKO KOS

svih planinara, ljudi se posvadaju jer bi htjeli biti domari i »zarađivati« na zajedničkoj muci. Negdje se ne mogu dogovoriti što bi s kućom ili jednostavno umre predsjednik ili tajnik društva koji je bio alfa i omega, društvo se uruši i kuću nema tko voditi. Drugdje su opet svi gospodarili, godinama crpili zarađena sredstva za sve i svašta, a kad kuća počne vapiti za obnovom, neka pomažu politika, grad, Savez, bilo tko.

No, tu nije kraj priče. Kao što se i iza svakog uspješnog domaćinstva krije radišna domaćica, tako i iza svakoga dobrog doma stoji dobar domar. Oni su ustvari duše svih tih malih i velikih, novih i starih planinarskih hramova, a ujedno i svojevrsni ambasadori svojih matičnih društava.

Za primjer, osvrnut ću se na jednog od njih, odnosno na čovjeka i njegovu obitelj s kojima se družim eto već deset godina. Najboljim domarom u 2007. proglašen je Dragec Hanžek, domar u Pasarićevoj kući na vrhu Ivanšćice. U deset godina rada prošao je lijepo i loše stvari, životne traume, a njegova mala djeca postala su odrasli ljudi. Uvijek u nekom raskoraku između matičnog društva i raznih interesa, prijatelja i obitelji, on radi svoj posao kako najbolje zna i umije. Osobno sam bio svjedokom raznih smiješnih zgoda i nezgoda, lijepih, ali i ružnih događaja. Svakom treba ugoditi, saslušati ga, posavjetovati. Jedan se buni na kobasicu, drugi na grah, ovaj hvali vino, onaj čaj... Najžešći smo mu kritičari često bili i mi najbliži, što mu je, vjerujem, uvijek i najteže padalo.

Covjek nikad ne može svakom ugoditi, ali krajnji ishod ipak sve govori. Bilo ljeto ili zima, u domu na Ivanšćici uvijek ima planinara i izletnika, grah i gulaš uvijek pune puste želuce, a na rastanku se čuje pjesma. Pa, u čemu je onda njegova tajna, zašto on uspijeva, a mnogi drugi ne? Samo upornost, dosljednost i nepokolebljivost dovode do rezultata. Unatoč svim brigama i nedacama, on uvijek vikendom drži dom otvorenim i, što je još važnije, opskrbljenim i urednim.

To može biti dobar pokazatelj svim društvima i pojedincima koji tvrde da se ne može. To jednostavno nije istina! Svaki vikend naše gore i planine pune su planinara i izletnika, pa da ih je samo stotinjak u pojedinoj regiji, koliko je to

DARKO KOS



Dragutin Hanžek, domar u planinarskom domu „Pasarićeva kuća“ na Ivanšćici

čajeva i obroka koji pomažu financiranju domova i društava, planinarskih aktivnosti i planinarstva uopće! Nakon uspona uvijek ću radije otići u neki planinarski dom, podijeliti svoja iskustva i doživljaje među svojima i u krajnjem se slučaju međusobno upoznati i družiti.

Nema uspjeha preko noći. Umoran i prevaren planinar najveće je zlopamtilo, a dobar se glas daleko čuje. Dragi Dragec, i svi vi ostali dobri domari koji imate volje i strpljenja da nas saslušate, savjetujete i često puta upozorite, koji udovoljavate svim našim željama i hirovima, budite ponosni što svojim radom potvrđujete da planinarske kuće mogu poslovati na dobrobit sviju nas.



Hrvatski speleološki poslužitelj

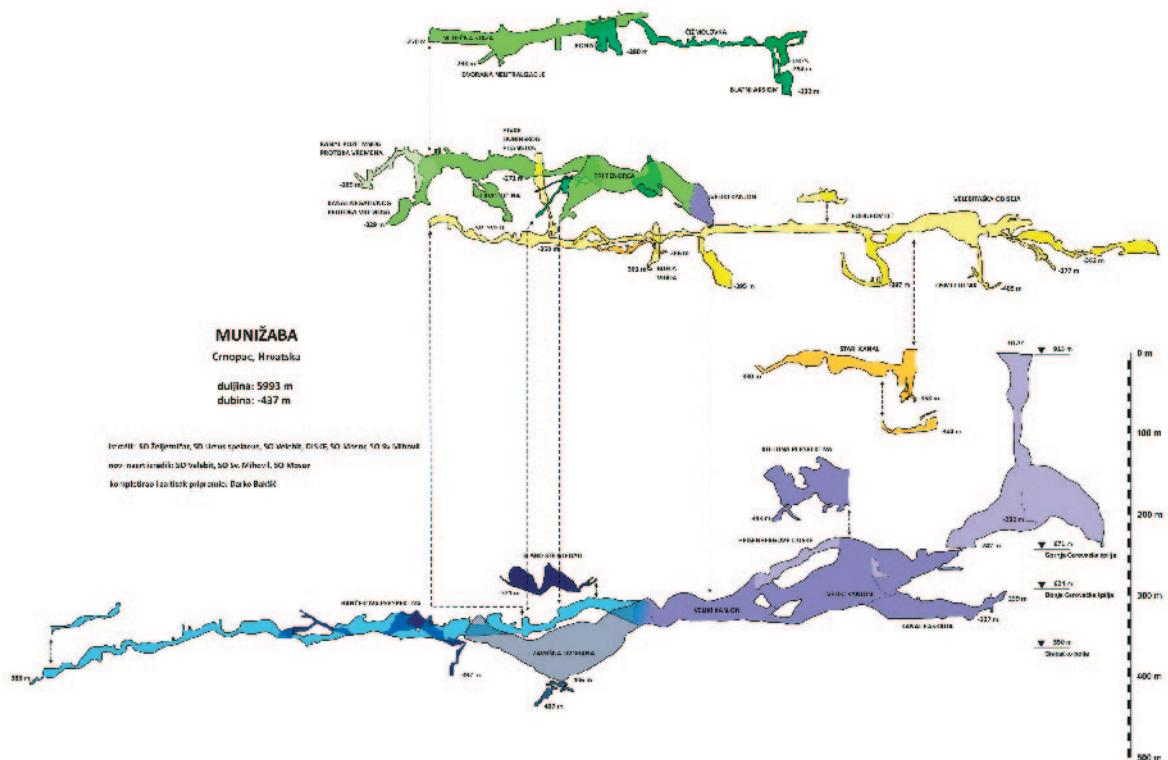
Ogledalo rezultata speleološke djelatnosti u Hrvatskoj

dr. Dalibor Paar, Zagreb

Hrvatski speleološki poslužitelj, koji je dostupan na internetu već dvanaest godina, uz brojne je doprinose pojedincima te speleoloških odsjeka i udrugama postao relevantan izvor objektivnih informacija o rezultatima istraživanja značajnih speleoloških objekata u Hrvatskoj, kao i o speleološkoj djelatnosti i edukaciji. Poslužitelj je dostupan na adresi www.speleologija.hr. Namijenjen je širokom krugu ljudi, od planinara i ljubitelja prirode do stručnjaka za speleološku aktivnost i druge aktivnosti vezane uz nju. Znatan dio sadržaja odnosi se na djelatnost Komisije za speleologiju Hrvatskoga planinarskog saveza.

Izdvajamo pojedine skupine objavljenih sadržaja, koji se neprekidno nadopunjavaju i proširuju.

Na poslužitelju se nalazi popis svih speleoloških odsjeka i udrugama koje djeluju u Hrvatskoj, uz kontakte i poveznice s njihovim internetskim stranicama. Tu je također i popis najdubljih i najduljih speleoloških objekata u Hrvatskoj, uz statistički pregled tih istraživanja, raspodjelu broja špilja i jama po dubinama, duljinama i područjima. Objavljaju se i novosti s istraživanja velikih speleoloških objekata te ekspedicija i speleoloških logora organiziranih u Hrvatskoj i svijetu, zatim najave skupova,



Profil jame Munižabe – objavljen na speleološkom poslužitelju

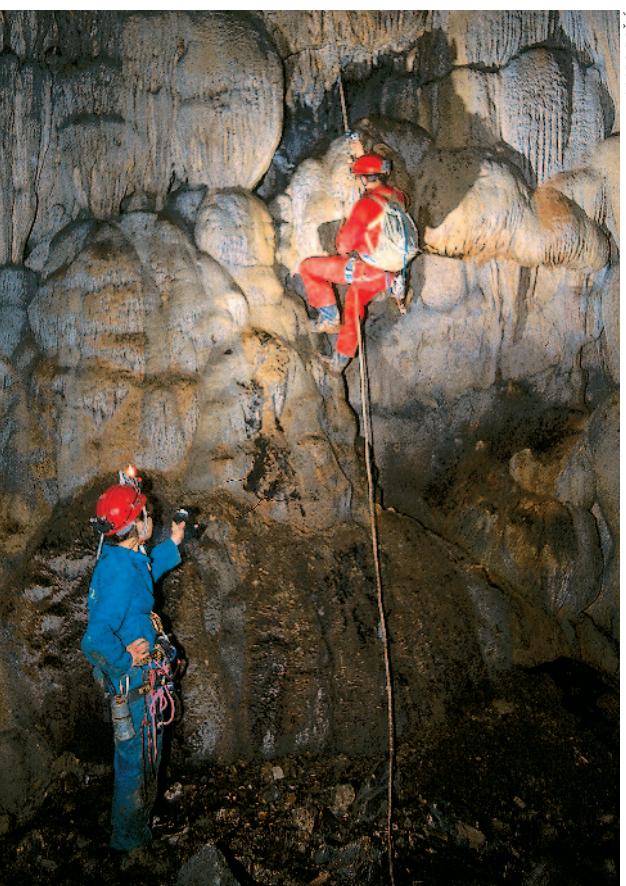
seminara, speleoloških škola i prikazi njihovih rezultata, kao i najave značajnih događanja ili istraživanja zanimljivih speleološkim krugovima.

Glavni su cilj speleološke aktivnosti speleološka istraživanja, a njihovi se rezultati mogu ogledati kroz prikaze najvećih speleoloških objekata. U Leksikonu špilja i jama u Hrvatskoj trenutno se nalaze iscrpni prikazi dvadesetak značajnih špilja i jama, uz topografske nacrte, prikaz stručnih i znanstvenih rezultata istraživanja, fotodokumentaciju, povijest istraživanja i popise svih sudionika. Leksikon se i dalje popunjava, a konačan je cilj prikazati sve 53 jame dublje od 250 metara i 52 špilje dulje od 1000 metara. Kriteriji postavljeni za prikaze u leksikonu visoki su i uključuju visokokvalitetne fotografije i topografske nacrte.

Zaštita špilja i jama jedan je od važnih ciljeva speleološke djelatnosti. Popis najugroženijih krških fenomena napravljen je da bi se istakla potreba za dodatnim naporima mjerodavnih ustanova s ciljem njihove zaštite i saniranja onečišćenja, te potreba za mnogo više rada na

preventivi i edukaciji. Višegodišnjim praćenjem stanja na terenu speleolozi su prepoznali velik broj ugroženih špilja i jama, od čega je najviše onih ugroženih otpadom koji se u njih namjerno baca, te onih ugroženih zagađenim vodama i geotehničkim zahvatima u okolišu. Premda su svi speleološki objekti zaštićeni zakonom, Komisija za speleologiju željela je popisom zaštićenih i ugroženih speleoloških objekata, koji je dostupan na speleološkom poslužitelju, istaknuti neke posebno značajne objekte, da bi na njihovu primjeru upozorila na potrebu za sustavnim radom na zaštiti svih krških fenomena u Hrvatskoj.

Posebno mjesto među sadržajima na poslužitelju zauzimaju pregled stručnih i znanstvenih istraživanja koja su neposredno vezana uz speleološku djelatnost ili se na njoj temelje te podaci o značajnim istraživačima koji su obilježili istraživanja vezana uz to područje. Dane su osnovne informacije o izvornim znanstvenim radovima vezanim uz geologiju, geomorfoligu, speleogenezu, fizikalno-kemijska svojstva, hidrologiju i hidrogeologiju, arheologiju i



VLADO BOŽIĆ

Speleološko istraživanje

paleontologiju te biologiju špilja, kao i poveznice s tim radovima. Tu su i pregled svih hrvatskih speleoloških časopisa te znanstvenih radova koji se odnose na hrvatski krš, speleološki rječnik te poveznice sa stručnim i znanstvenim sadržajima u svijetu. Vrlo su korisne i obavijesti o aktualnim stručnim i znanstvenim skupovima te prikazi njihovih rezultata. Članovi Komisije za speleologiju HPS-a aktivno sudjeluju u tim stručnim i znanstvenim aktivnostima.

Od edukativnih sadržaja usmjerenih prema širem krugu ljudi možemo izdvojiti knjigu »Sige« i slikovnicu »Kapljica i kamen« autora Damira Lackovića. Korisni su i kratki prikazi pojedinih speleoloških pojmoveva, poput pojasnjenja što je speleologija, te prikazi raznih tema vezanih uz špilje, poput speleoterapije, informacija o šišmišima itd. Prijeispomenutim iscrpnim prikazima značajnih objekata u Leksi-

konu špilja i jama u Hrvatskoj ujedno se promoviraju rezultati speleoloških istraživanja. Cilj je navedenih sadržaja približiti široj javnosti rezultate tih istraživanja i vrijednosti špilja i jama kao posebno značajnih fenomena u kršu.

Mali biografski leksikon hrvatskih speleologa koji su se spustili u jame dublje od 1000 metara, autora Vlade Božića, daje pregled speleoloških objekata i životopise tih speleologa. Tu su i radne verzije publikacija Vlade Božića o 50 godina speleološkog školovanja, s pregledom speleoloških škola i seminara od 1956. do danas te Literatura o djelatnosti speleoloških udruga u Hrvatskoj. Te su publikacije iznimno važne za speleološku djelatnost jer daju pregled speleološkog školovanja pri Komisiji za speleologiju HPS-a i ističu njegovu važnost.

Na poslužitelju se nalaze i iscrpan prikaz speleološke edukacije koju već više od pedeset godina provodi Komisija za speleologiju HPS-a te popis svih speleologa i instruktora speleologije, programi školovanja, ispitna pitanja, razni edukativni materijali i niz instruktorskih radova kojima su obradene pojedine teme bitne za speleološku djelatnost.

Osim projekata koji su u tijeku, u pripremi je još mnoštvo novih materijala. Treba naglasiti da je sav dosadašnji rad na speleološkom poslužitelju obavljen bez ikakve naknade, uz nebrojene sate volonterskog rada. Zbog specifičnosti speleološke djelatnosti i potrebe za jačom povezanosti sa svijetom, koja onda u velikoj mjeri podupire i speleološke aktivnosti u Hrvatskoj, bilo bi iznimno korisno prevesti sve objavljene materijale na engleski i njemački jezik. Rezultati speleoloških aktivnosti Komisije za speleologiju od svjetskog su značenja. Kvalitetan prijevod omogućio bi prezentaciju postignutih rezultata svijetu i bio bi dragocjena pomoć međunarodnoj suradnji u području speleologije. Bio bi to značajan iskorak hrvatske speleologije prema svijetu.

Sadržaji na hrvatskom speleološkom poslužitelju mogu biti zanimljivi i onima koji se ne bave speleologijom i poslužiti im za bolje upoznavanje s vrlo razvijenom speleološkom djelatnosti u HPS-u te za otkrivanje bogatstava našega krškog podzemlja.

SENJSKA OBILAZNICA

HPD »Zavižan« Senj organiziralo je 8. ožujka svečano otvorenje nove, Senjske obilaznice. Po sunčanom danu okupilo se ispred tvrđave Nehaj, iznad starodrevnog grada Senja, oko dvjesto planinara iz »Zavižana« i ovih društava: »Šumar«, »Ericsson - Nikola Tesla«, »INA - Bjelolasica«, »Željezničar« i »Dalekovod« iz Zagreba, »Kamenjak« i »Bazovica« iz Rijeke, »Obruč« iz Jelenja, »Bijele stijene« iz Mrkoplja, »Peteševac« iz Delnica, »Orljak« i »Opatija« iz Opatije, »MIV« iz Varaždina, »Japetić« iz Samobora, »Klek« iz Ogulinе, »Rajinac« iz Krasne, »Željezničar« iz Gospića i najbrojnijega »Strilež« iz Crikvenice.

Prije svečanosti upriličeno je razgledavanje Nehaja uz stručno vodstvo Dragana Žunića koji je planinare upoznao s izgradnjom tvrđave i njezinim značenjem za obranu tih prostora od Osmanlija.

Ispred Nehaja sve je nazočne pozdravila Neda Turina, predsjednica »Zavižana«. Skupu se vrlo emotivnim riječima obratio Branko Blažević iz Mrkoplja, najstariji aktivni hrvatski planinar.

Skup je pozdravio potpredsjednik HPS-a Tomislav Čanić, čestitajući članovima »Zavižana« na tom vrijednom doprinisu hrvatskom planinarstvu.

O obilaznici je govorio Mirko Belavić.

Krajem osamdesetih godina članovi »Zavižana« markirali su prilaze Spojnom planinarskom putu Kapela-Velebit, i to dva smjera: iz Sibinja do Alinog bila i iz Senja do Žuklja. Markirane su i staze od Hodžina brda na Jadićevu plan i preko Krajačeve kuće do zaselka Jakovljevića. Već tada se razmišljalo o senjskoj obilaznici, ali do realizacije nije došlo. Na početku 2008. Društvo je odlučilo obilježiti devedeset i pet godina organiziranog planinarstva u Senju, te je u sklopu toga opet potaknuta zamisao o obilaznici kao trajnjem doprinisu senjskih planinara našem planinarstvu, a ujedno kao mogućoj turističkoj ponudi za goste koji borave na ovom području.

Upravni odbor Društva prihvatio je trasu obilaznice: Sibinj – Malić (867 m) – Alino bilo (1106 m) – sklonište Krivi Put (940 m) – Orlovo gnijezdo (750 m) – Vratnik (700 m) – Krajačeva kuća na Rujicama (1110 m) – Jadićeva plan (1416 m) – Planinarska kuća

Sijaset (328 m) – tvrđava Nehaj, Senj (62 m). To su ujedno i kontrolne točke obilaznice.

U tijeku 2008. očišćena je staza i obnovljena markacija na čitavoj trasi, izrađeni su metalni žigovi za kontrolne točke i značke koje će se dodjeljivati obilazniku za obidjenih svih deset KT te je tiskan dnevnik obilaznice. Dnevnik sadrži osnovne podatke o Krivom Putu i Stolcu, opis dionica s vremenom hoda između kontrolnih točaka i preglednom kartom s ucrtanom obilaznicom, zatim podatke o Krajačevoj kući na Rujicama, planinarskoj kući Sijaset, Kaudersovom putu i Nehaju (2008. godine navršilo se 450 godina od izgradnje tvrđave, što je svečano obilježeno u Senju, pa neka ovo bude naš mali doprinos tom značajnom jubileju).

Staza obilaznice duga je oko pedeset kilometara ili dvadesetak sati hoda. S dijelova staze između Malića i Alinog bila dojmljiv je vidik na park vjetroelektrana koje su izgradene na području Krivog Puta (Vrataruša).

U sklopu svečanosti organiziran je obilazak dionice Nehaj – planinarska kuća Sijaset. Svi sudionici uživali su hodajući tom dionicom s koje se pružaju vidici na istočni dio Senja, Groblje sv. Vida, Orlovo gnijezdo ispod Veljuna, Senjsku dragu kojom vijuga Jozefinska cesta, remek-djelo graditelja Filipa Vuka-



Svečano otvorenje nove planinarske obilaznice – okupljeni pred Nehajem



Druženje kod planinarske kuće »Sijaset«

sovića i Kaetana Knežića, prijevoj Vratnik te dijelove Stolca i Senjskog bila iznad njega.

Kod planinarske kuće Sijaset organiziran je odmor i druženje, uz ponudu čaja, čobanca i pića, a veselu atmosferu popunio je svirkom na harmonici Branko Mamuzić iz Crikvenice. Nakon odmora dio planinara uputio se na dionicu planinarska kuća Sijaset – Krajačeva kuća, Krajačeva kuća – Vratnik, neki su posjetili vidikovac Orlovo gnijezdo, a najuporniji i Jadićevu plan koja je još bila pod dubokim snijegom. Ostali su se vratili do svojih vozila u zaselku Sv. Križ na cesti Senj-Vratnik, a dio ih je pješačio do Senja.

Vjerujem da su svi ponijeli sa sobom lijepo dojmove s još jednoga uspješnog planinarskog druženja.

Dnevnik se može kupiti u Društvu ili naručiti na adresi: HPD »Zavižan« Senj, 53270 Senj, Cilnica 8 ili na tel/fax: 053/885-372, ili kod predsjednice Društva Nedra Turina na tel: 053/881-707 ili mob: 098/755-200. Cijena dnevnika je 30 kuna.

Ispunjeni dnevnik valja slati na adresu Društva, koje potvrđeni dnevnik, značku i eventualne fotografije vraća u roku od trideset dana. Mirko Belavić

PLANINARSKE KUĆE

NOVA PLANINARSKA KUĆA – SVETI JAKOV U BITELIĆU NA TROGLAVU

Zbog nedostatka domova, skloništa, vode i markacija te zbog mogućnosti naglih meteoroloških promjena, uspon na Troglav s hrvatske strane preporučljiv je samo iskusnim i dobro opremljenim planinarama. Ipak, planinarske mogućnosti na Troglavu posljednjih su godina uvelike olakšane.

Troglavsku ponudu odnedavno upotpunjuje novootvorena planinarska kuća »Sveti Jakov« na visini od 1000 metara, na padini iznad Vrdova. To je zidana katnica s potkrovljem koja raspolaže s 40 ležaja (u sobama i na skupnom ležištu), kuhinjom, blagovaonicom i sanitarnim čvorovima. Novu kuću podiglo je PD »Sveti Jakov« iz Bitelića, a osoba za kontakt je predsjednik društva Dražen Buljan (tel. 095/91-00-777). Kuća je otvorena subotom, nedjeljom, državnim blagdanom i po dogовору.

Vrdovo je prostrana kraška visoravan visoka oko 900 metara. Nekada je na toj visoravni paslo na tisuće grla razne stoke. Danas je toga na žalost sve manje, a urbanizacija je vidljiva na svakom koraku. Do Vrdova stižemo tako da se s državne ceste D8 Sinj-Knin, u mjestu Hrvace skrene za Bitelić. U Bitelić stižemo prelaskom mosta na rijeci Cetini u mjestu Panj

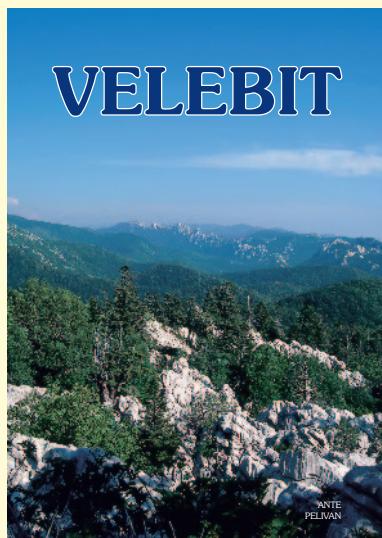
(6 km). Iz centra putokazi usmjeravaju u zaselak Čurkovići, odakle uskom asfaltnom cestom u zavojima izlazimo na Vrdovo, gdje je i kraj asfalta (9 km). Dalje nas vodi dobar makadam pogodan za sva vozila, kojim se stiže pred samu kuću (4 km).

Najljepši izlet od kuće svakako je uspon na Troglav. On je iznimno naporan, ali ne zbog strmog uspona nego zbog duljine staze. Taj uspon može se poduzeti samo kad su dani duži jer je za uspon



Planinarska kuća »Sveti Jakov«

30% popusta za planinare !!!



► Autor: Ante Pelivan
• fotomonografija
• bogato ilustrirana u boji
• format: 30 x 21 cm
• 194 stranice
• tvrdi uvez
• cijena: 150,00 kn

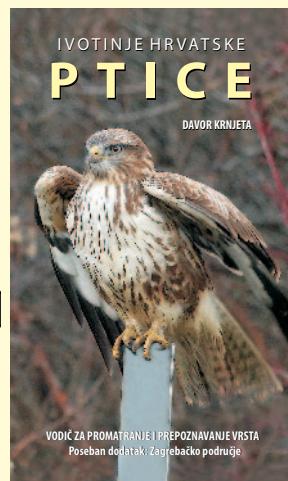
105,00 kn

Poštarina uračunata u cijenu!



Autor: Davor Krnjeta
• format: 20,5 x 12 cm
• 350 fotografija u boji
• 360 stranica
• tvrdi uvez
• cijena: 260,00 kn

182,00 kn



IVOTINJE HRVATSKE

PTICE

DAVOR KRNJETA

VODIČ ZA PROMATRANJE I PREPOZNAVANJE VRSTA
Poseban dodatak: Zagrebačko područje

ekološki glasnik

časopis o prirodi

potrebno čak oko 5 sati. Možda je najpogodniji izlet od nove planinarske kuće uspon na Maglaj (1450 m), vrh koji je u Domovinskom ratu bio iznimno važna strateška točka. Na njemu je započela akcija Zima '94 koja je prethodila svim drugim operacijama do konačnog oslobođenja. Na njemu su branitelji postavili monumentalan mramorni križ u spomen na sve poginule hrvatske viteze.

Zahvaljujući uloženom trudu, ovaj predivan kraj može postati novo planinarsko odredište. Troglavskе staze pružaju mogućnost da upoznate najljepše predjеле ovog dijela Dinarida. Bez obzira iz kojeg razloga posjetite Troglav, sigurno ćete uživati u njemu. Novootvorena planinarska kuća poslužit će svim planinarama kao utočište kolegialnosti, prijateljstva i lijepog druženja.

Darko Gavrić

VILA VELEBITA I KUGINA KUĆA

Članovi PD-a »Željezničar« Gospic do 15. travnja uređuju planinarsku kuću »Vila Velebita«. Osim uređenja unutrašnjih prostorija, za prihvat većeg broja gostiju dosadašnja će se drvarnica preuređiti u pomoćnu spavaću sobu u kojoj će se moći smjestiti 18 planinara, pa će kuća imati ukupno 50 spavačih mesta. U pravilu, kuća neće biti opskrbljena, ali će

planinari imati na raspolaganju kompletну kuhinju. Iznimno, za veće se skupine može dogovoriti ražanj, roštilj ili kotlić. Kuća je stalno otvorena u srpnju i kolovozu, a ostalih mjeseci po najavi. Voditelj kuće je Tomislav Rukavina (mob. 098/245-319).

S dolaskom proljeća nastavljeno je i uređenje Kugine kuće. Dovršenje tavanske sobe predviđeno je do sredine lipnja, ali se za veće skupine do 20 planinara (tolika je sadašnja mogućnost smještaja) može otvoriti po najavi. Nakon uređenja tavanske sobe kapacitet će se povećati za još 20 do 26 mesta. Kuća nije opskrbljena, a dežurne osobe po dogovoru mogu spremiti nešto jela. Voda za piće u šterni je dobra i mijenja se svakog proljeća, pa nije potrebno da planinari nekontrolirano ubacuju sredstva za pročišćavanje vode. Izvor pitke vode Težakovac udaljen je od kuće 15 minuta hoda.

U kući su organizirana stalna dežurstva u srpnju i kolovozu, a ostalih mjeseci po najavi. Zbog neprilika s odjavom većih skupina u posljednji trenutak, Upravni odbor odlučio je da skupine od 10 i više planinara uplaćuju akontaciju u iznosu od 30% cijene noćenja za najavljeni broj planinara. Najave i rezervacije prima voditelj kuće Eduard Fajdić na mob. 091/76-31-817.

Tomislav Čanić

ANKA PERIĆ (1940. - 2009.)

Članove šibenskoga »Kamenara« potresla je žalosna vijest da nas je 23. veljače zauvijek napustila dugogodišnja članica i bivša vrijedna tajnica Društva Anka Perić. Rodena je 15. srpnja 1940. godine u Šibeniku. Nakon završene Srednje ekonomski škole zaposlila se kao službenica u šibenskoj Tvornici lakih metala i ostala joj vjerna do umirovljenja. Još kao mладa zaposlenica pokazala je smisao za društveni volonterski rad i to stalno njegovala. Tako je u najtežim danima Domovinskog rata bila na čelu Službe traženja kod Općinske organizacije Crvenog križa, sudjelovala u pregovorima pri razmjeni zarobljenika i skrbila se za starije i nemoćne osobe.

Planine je zavoljela već kao mладa članica izviđačke organizacije i redovito ih posjećivala. Obišla je tako velik broj hrvatskih planina, dio bosansko-hercegovačkih i slovenskih planina te neke planine u inozemstvu. Velebit joj je, ipak, najviše prirastao srcu, pa je na njemu često boravila diveći se njegovim prirodnim ljepotama i planinarskim mogućnostima. Kao vodič društvenih izleta potaknula je i uspješno vodila niz izleta u planine, ali i druge prepoznatljive aktivnosti. Iskazala se, tako, i kao markacistica i zašti-



tar prirode, te kao sudionica u organizaciji planinarskih škola i vođenju planinarskog podmlatka. Stalna joj je briga bila promidžba planinarstva, posebno šibenskih planinarskih staza i skrb za planinarsku kuću »Čičo« na Trtru. Njezin planinarski dnevnik krasi brojni pečati obilaznica i zapisi o planinama koje je posjetila. Te je zapise koristila na društvenim sastancima četvrtkom pri projekcijama dijapozytiva, koji su joj bili najdražom zanimacijom. Za svoj pregački rad Ankica je nagradena brojnim priznanjima, pa tako i Zlatnim znakom HPS-a. Savez športova grada Šibenika dodijelio joj je Plaketu zasluznoga športskog djelatnika u oblasti planinarstva 2002. godine.

Svi koji poznaju našu Ankicu pamtit će je kao veliku planinarku koja je širila vedrinu i smirenost, pouzdanje i spremnost da svakom pomogne dobrim savjetom i prednjači u planinarskim aktivnostima.

Ostat će nam kao uzor i nadahnuće, a najbolje ćemo joj se odužiti kad hodajući našim planinama budemo u mislima s njom i kad joj na povratku s izleta na grob položimo buket planinskog cvijeća.

Ante Juras

PLANINARSKI TISAK

»HPD 'Bilo' U KOPRIVNICI 1928 - 2008«

Hrvatsko planinarsko društvo »Bilo« i Knjižnica i čitaonica »Fran Galović« predstavili su u srijedu, 11. ožujka, u nazočnosti stotinjak planinara i zainteresiranih Koprivničana, knjigu dr. Milivoja Kovačića pod nazivom »HPD 'Bilo' u Koprivnici 1928 - 2008«. Ovom knjigom »Bilo« je zaokružilo svečano obilježavanje 80. obljetnice svog osnutka i djelovanja. Uvodno izlaganje o autoru održao je recenzent prof. dr. Željko Poljak, legenda planinarske publicistike. Ospravniji se na svoju dugogodišnju vezu s Koprivnicom, »Bilom« i dr. Kovačićem, dr. Poljak je istaknuo veliku vrijednost prikupljenog i objavljenog materijala. U knjizi dr. Kovačić govorci o samim počecima planinarstva u

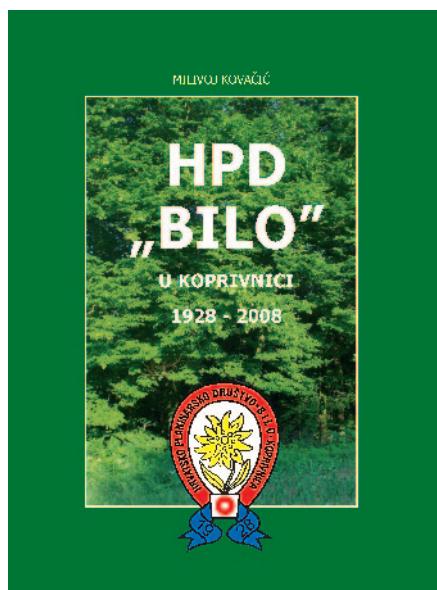
gradu i okolici, a zatim potanko oslikava razdoblja aktivnosti od osnutka »Bila« 1928. pa sve do današnjih dana, zaključno s prošlom, 2008. godinom. Dodatna poglavljia o društvenim prostorijama, promidžbenoj i izdavačkoj djelatnosti, izložbama, predavanjima i sekocijama »Bila« (ski-sekciji, biciklističkoj i foto-sekciji) pokazuju kolik je utjecaj »Bila« na društveni život Koprivnice svih tih godina. O aktivnosti »Bila« i njegovu značenju u nekadašnjoj Jugoslaviji, ali i danas u Hrvatskoj, govori se u poglavljju Priznanja »Bilu« i njegovim članovima, gdje su pobrojene mnogobrojne nagrade i priznanja Planinarskog saveza Jugoslavije i Hrvatskoga planinarskog saveza. Pomalo sentimen-

talnu notu knjizi daju pregled i fotografije čelnika »Bila« od osnutka do danas te biografski prilozi pojedinih, na žalost, pokojnih dužnosnika.

Zatim se prisutnima obratio dr. Milivoj Kovačić, koji je prikazao i opisao petnaestak vrijednih i zanimljivih fotografija s planinarskih izleta iz 20-ih i 30-ih godina prošlog stoljeća, što je bilo posebno atraktivno i dojamljivo jer je na nekim od tih planinarenja autor i sam sudjelovao kao dječak.

Na kraju je nekoliko riječi o zanimljivoj suradnji s dr. Kovačićem i nastajanju knjige rekla urednica knjige i tajnica »Bila« Antonija Genc. Tu se osvrnula i na djelovanje »Bila« u posljednjih desetak godina te na poseban doprinos aktivnih članova i vodiča, zahvaljujući kojima je pred »Bilom« i nadalje perspektivna budućnost. Zahvalila se i za pomoć članovima Upravnog odbora kao i tiskari Baltazar koja je izvrsnom pripremom, tiskom i formatom pridonijela da ova knjiga uistinu bude primjećena i dobro prihvaćena.

Nakon predstavljanja, planinari su uživali u razgledavanju knjige i prisjećanjima na mnogobrojne zajedničke izlete i planinarska druženja. Svi zainteresirani knjigu mogu pogledati i kupiti na redovnim planinarskim sastancima u Društvenoj prostoriji, Šenoina 1, četvrtkom u 18 sati ili je naručiti kod Anto-



nije Genc (mob. 098/163-9121). Očekujemo da će knjiga uskoro biti dostupna i u Koprivničkim knjižarama.
Antonija Genc



Zagreb: Vlaška 78, tel: +385 1 4572 323,

Rijeka: Janeza trdine 9, tel: +385 51 315001

e-mail: vrhunac@vrhunac.hr

www.vrhunac.hr



OPREMA ZA AKTIVAN BORAVAK U PRIRODI

- ▶ planinarenje
- ▶ kampiranje
- ▶ alpinizam i sportsko penjanje
- ▶ speleologiju
- ▶ alpsko i turno skijanje

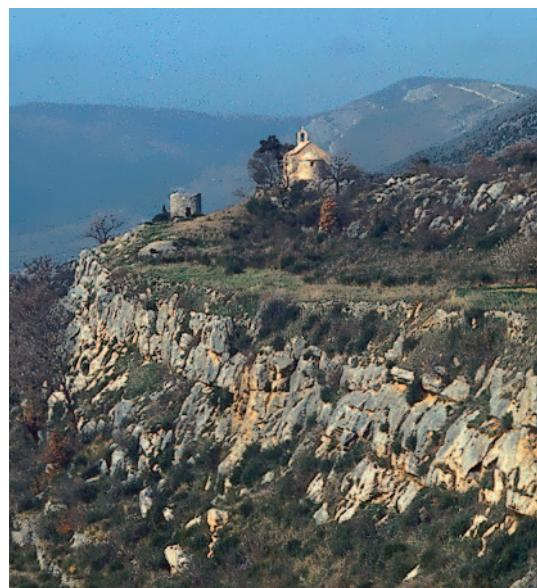


ODRŽAN 18. POHOD »KOLIEVKOM HRVATSKE DRŽAVNOSTI«

U povodu Dana Grada Kaštela HPD »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca organizirao je i izveo 18. pohod »Kolijevkom hrvatske državnosti Bijaći – Klis«. Ove je godine »Kolijevka« održana 28. veljače i 1. ožujka, a sudjelovali su članovi desetak planinarskih društava: HPD »Zagreb-Matica«, HPD »Stanko Kempny« i HPD »Željezničar« iz Zagreba, PD »Željezničar« Gospic, HPD »Kozjak« Kaštel Sućurac, HPD »Malačka – Donja Kaštela« Kaštel Stari, HPD »Ante Bedalov« Kaštel Kambelovac i PU »Dinaridi«, Split. Planinarska obilaznica »Kolijevkom hrvatske državnosti« ima 19 kontrolnih točaka, a sudionici su ih ovom prilikom organizirano obišli 14. O povjesnim i kulturnim značajkama Kozjaka putem je govorio likovni pedagog i predsjednik HPD-a »Ante Bedalov« Josip Pejša, a na Markezinu gredi govorio je arheolog Ivan Šuta. Cijeli je put prošlo 120 planinara.

Glavna svečanost priređena je kod preuređene planinarske kuće »Pod Koludrom«. Goste je tamo pozdravio kaštelanski gradonačelnik Ivan Udovičić i onim planinarama koji su prošli svih 19 kontrolnih točaka dodijelio 20 medalja. Posebno je za rad na uređenju planinarske kuće »Pod Koludrom« i njenog okoliša pohvalio članove HPD-a »Ante Bedalov« Tomislava Ramljaka (300 sati rada) i Mirka Kotarnina (600 sati rada).

Duje Dražin



Sveti Mihovil od Lažana na putu »Kolijevkom hrvatske državnosti«

NA »PAPUČKIM JAGLACIMA« 46 DRUŠTAVA I VIŠE OD 2000 PLANINARA

Po veoma lijepom vremenu održani su u nedjelju 22. ožujka 27. tradicionalni »Papučki jaglaci«, koji su i ove godine imali oznaku međunarodne planinarske priredbe. Požeški planinari kao organizatori ponudili su sudionicima čak sedam planinarskih ciljeva na Papuku: Jankovac, Nevolja, Lapjak, Češljakovački vis, pl. kuću »Trišnjica«, Mališčak i izletište Duboku.

Ugodno vrijeme, lijepi krajolici, bogati vodotoci, obilje cvijeća, osobito jaglaca, učinili su tu nedjelju danom za pamćenje. Susret je započeo okupljanjem pod johama pokraj Dubočanke uz besplatnu ponudu čaja i peciva. Okupilo se mnoštvo planinara, studenata i izletnika, ukupno čak oko 2000. U popisu pristiglih skupina zabilježeno je sudjelovanje čak 46 planinarskih društava, od čega čak devet iz susjedne Bosne i Hercegovine (Zenica 3 društva, Sarajevo također 3, Kakanj, Cazin i Tomislavgrad).

Nakon pozdravne riječi organizatora i suorganizatora, duge kolone sudionika uputile su se s vodičima HPD-a »Sokolovac 1898.« prema svojim odredištima. A kad je s tornja mjesne župne crkve sv. Augustina odzvanjao podnevni zvon, oni najbrži već su bili sišli s Lapjaka. Oko 13 sati na lивadama je poslužen ručak (vojnički grah). Glazba, pjesma i radost orili su se s livada pokraj Dubočanke sve do 18 sati kada je prvi sumrak »otjerao« i posljednje planinarske skitnice s ovogodišnjih »Papučkih jaglaca«.

dr. Antun Lovrić

NAKON 110 GODINA POSTOJANJA NA CELU POŽEŠKOG DRUŠTVA SU ŽENE

Nakon slavljeničke 110. godine postojanja HPD-a »Sokolovac 1898.« požeški su planinari u subotu 24. siječnja održali svoju redovnu izbornu skupštinu. O povijesti Društva govorio je predsjednik dr. Antun Lovrić, a potom su slijedila brojna izvješća (tajnice, blagajnice, nadzornog odbora, povjerenstava...). Nakon vrlo uspješnih 13 godina vođenja Društva, predsjednika dr. Antuna Lovrića zamijenila je dosadašnja dopredsjednica Katica Bartošek. Nova dopredsjednica za društvene aktivnosti je Marina Maras, a dopredsjednik za gospodarske aktivnosti Davor Subić. Novi članovi Upravnog odbora postali su i Vinko Benić, Predrag Livak, Vjekoslav Trobić, Zdenko Miletić, Helena Faler, Mišo Doboš, Manuela Zima-Čevapović i Drago Štimac. Nova tajnica postala je poznata požeška gimnazijalska profesorica Manuela Zima-Čevapović. Time je jedna sjajna, radišna generacija, nakon niza godina dobila javnu hvalu i svoje mjesto ustupila mlađima. Ohrabrujuće i obećavajuće. I treba tako!

dr. Antun Lovrić

PU »DINARIDI« PROSLAVILA PRVU GODINU RADA

Svečanom skupštinom održanom 12. veljače PU »Dinaridi« iz Splita proslavila je svoju prvu godišnjicu. Skupština je održana u prostorijama HGSS-a Stanice Split jer »Dinaridi« još nemaju svojih prostorija, premda broje oko stotinu članova. Skupštinu su uveličali i brojni gosti iz drugih planinarskih društava i HGSS-a.

A što smo napravili u razdoblju od godinu dana? Osam članova udruge steklo je pravo na značke »markacist«, koje su svečano uručene na skupštini. U prošloj godini sudjelovali smo u izradi turističko-planinarskog zemljovida i vodiča Omiška Dinara te uredili planinarsku kuću u Kurtagića docu (1450 m) na Kamešnici. To mjesto danas je omiljeno izletište dalmatinskih i hercegovačkih planinara. Prema upisnoj knjizi, od njenog otvaranja do danas posjetilo ju je više od tisuću planinara, što potvrđuje njenu popularnost i atraktivnost. Nastavili smo suradnju s HGSS-om obilježavanjem kilometara planinarskih staza, najviše u Parku prirode Lastovsko otoče.

U ovoj godini, osim nastavka obilježavanja planinarskih staza na više lokacija, Dinaridi planiraju i izgradnju planinarskog skloništa pod Troglavom na predjelu Ledena kosa (1550 m). Naime, u vidu imamo obilaznicu dugu više od 100 km koja bi počinjala na Kninskoj tvrđavi pa vodila preko Sinjala (1831 m), izvora Cetine, Velike Duvjakuse (1709 m), Troglava (1913 m) i drugih vrhova Troglava i Kamešnice sve do Konja (1856 m) i zatim se spuštalа u Voštane ili Podgradinu. Da bi se to ostvarilo, na trasi treba osim markacija (što je većinom i napravljeno) osigurati planinarske kuće i skloništa u kojima se može noćiti. U ostvarenje ove zamisli uključit će se i planinarska društva s tog područja, kao što su PD »Svilaja« Sinj, PD »Sv. Jakov« Bitelić i druga.

Darko Gavrić

ĐURĐEVČANI I BJELOVARČANI NA SINAJU

Dvanaest članova PD-a »Borik« iz Đurđevca i pet članova HPD-a »Bilogora« iz Bjelovara boravilo je od 16. do 31. siječnja u Egiptu. Iako su se u blizini područja u kojima su boravili razbuktavala ratna zbijanja, sve je prošlo bez teškoća. Ekipu je vodio iskusni vodič Milan Rajić.

Svi su se na put uputili s optimizmom i s mnogo nade i veselja. Prva tri dana bila su rezervirana za planinarske uspone na Mojsijevo brdo (Gebel Musa, 2285 m) i na najviši vrh Sinaja, Katarinin vrh (2642 m). Posebna je atrakcija bio uspon na Mojsijevo brdo uz iščekivanje izlaska sunca. Ostatak vremena iskorišten je za turistički obilazak Egipta, jer tamo ima itekako što za vidjeti. Ekipa je posjetila prekrasno



Sa zastavama na Sinaju

mjesto Dahaba na obali Crvenog mora, vozila se kroz oaze i pustinje, prešla ispod Sueza i dva dana krstariila Nilom. Slijedili su Karnak, Luxor, Dolina kraljeva, Abu Simbel i nezaboravni Kairo sa svojim piramidama u predgradu Gizi. Vraćajući se u Hrvatsku, već u avionu radale su se zamislili za neka nova nezaboravna i čarobna putovanja kao što je bilo ovo.

Božidar Vojvoda

SENIORI HPD-a »PLATAK« ZA DAN ŽENA NA SLOVENSKOM SNEŽNIKU

Četrdeset i dvoje članova Seniorske sekcije HPD-a »Platak« iz Rijeke međunarodni je Dan žena tradicionalno i ove godine obilježilo zimskim usponom na slovenski Snežnik. Taj uspon, na dan koji pripada planinarkama, u tradiciji je riječkog društva više od 40 godina. Nekad se toga dana na Snežniku okupljalo i po nekoliko tisuća ljudi iz Hrvatske, Slovenije i Italije. I ove se godine 8. ožujka okupilo mnoštvo planinara. Iako je na Snežniku putovala Seniorska sekcija »Platak«, čiji je predsjednik popularni Pero Sekulić, ovaj je put putovalo i mnogo mlađih Riječana, a pridružio nam se i autobus Šibenčana.

Pred planinarskim domom Sviščaki (oko 1200 m) obradovao nas je visok snježni pokrivač. Slijedila je kratka okrjepa kavom, čajem ili sokom, obvezno pripremanje odjeće, obuće i štapova. Uzbudjenju nije bilo kraja: Josipu Jurasiću bio je to 46. pokušaj, Dražen Štifter pripremao se za 24. uspon, a Augustin Šarić dosad je 16 puta pohodio vrh Snežnika. Jurasić i Štifter, kao najiskusniji među seniorima »Platak«, zajedno su s Perom Sekulićem predvodili planinare prema malom Snežniku, a potom i na sam vrh Snežnika (1796 m). Pri tom im je pomagao i Damir Svara.

Na vrhu nas je dočekala skupina slovenskih planinara s obveznom harmonikom i pjesmom. Spontano

WWW.IZFOTELJE.COM

WEB DUČAN 0-24 SEDAM DANA U TJEDNU
WWW.IZFOTELJE.COM

Ne gubite vrijeme od boravka u prirodi. Što vam treba naručujte u bilo koje vrijeme, u udobnosti vlastitog doma uz šalicu omiljenog napitka.

YUKON NOĆNI YOKO
MONOKULARI DALEKOZORI

Više informacija na WWW.LAPIS-PLUS.HR ili WWW.IZFOTELJE.COM

LAPIS PLUS **Veliki izbor**
WWW.LAPIS-PLUS.HR odjeće, obuće, torbi, ruksaka, noževa, kompasa, dalekozora
TEL:01/4668-785

YUKON PRO-LUX **FAST AIM** **SIMMONS** **VEADER** **Paco** **LP BlackBird**

se priključujemo Slovencima. Vidimo i dio Hrvatske, najprije Snežnik, Risnjak i Obruč, zatim sjeverne dijelove Krka i Cresa, Vela vrata, Učku i Ćićariju. Termometar pokazuje 6 °C. Vidimo preplanula lica i zadovoljne planinare koji su svladali još jedan cilj. Tek što je prošlo nedjeljno podne i vrijeme je obroka; svaki od planinara jede ono što je spremio u ruksak. Neki su pohrlili u planinarski dom. Slovenac naplaćuje pivo i kuhanino, a dame časti čajem.

I ovaj put pobijedilo je planinarsko srce i upornost. Da podsjetimo: riječki »Platak« je još daleke 1974. zajedno s PD-om »Snežnik« iz Ilirske Bistre markirao i postavio tzv. Put priateljstva od hrvatskog Snežnika do slovenskog Snežnika. A tadašnja ideja gaji se i danas – hrvatski i slovenski planinari i dalje prijateljuju.

Josip Jurasić

NOVE INTERNETSKE STRANICE HPD-a »KAPELA«

Dosadašnje internetske stranice HPD-a »Kapela« bile su toliko stare da je sazrijelo vrijeme da ih se sa-

držajno, tehnički i dizajnerski osvremeniti. Slučaj je htio da je tvrtka Elmar ponudila donirati izradu naših internetskih stranica, što smo sa zahvalnošću prihvatali. »Kapelina« dobra vila bila je gospoda Gordana Hlede koja nam je stavila na raspolaganje svoje tehničko, ali i dizajnersko znanje ostvarivši konačnu verziju web-stranica. Nove stranice nalaze se na adresi www.hpd-kapela.hr.

Koncepciju stranica za HPD »Kapela« osmislio je Hrvoje Zrnčić i to tako da se na temelju želja članova i raspoloživih tehničkih mogućnosti napravi stranica koja je jednostavna za uporabu, tj. kad se dođe na stranice HPD-a »Kapela«, samo se jednim klikom miša može doći do bilo kojeg podatka koji se ne nalazi na početnoj stranici.

Što sadrže stranice HPD »Kapela«? Kapeline internetske stranice sadrže devet različitih stranica, a to su: Naslovica (s popisom aktualnih izleta i dogadanja), O nama, Učlanjenje, Plan izleta, Dojmovi s izleta, Kapelski planinarski put – KPP, Planinarska kuća, Kontakt i Arhiv. Osim toga sadrže i poveznice kojima je moguće doći na stranice HPS-a, PSZ-a, HGSS-a, vremenske prognoze i voznih redova (vlakova, autobusa, ZET-a i Samoborčeka). Tu su još tri poveznice s različitim internetskim stranicama na kojima su slike s izleta HPD-a »Kapela«. I na kraju, tu su i planovi izleta i putni vodič KPP-a, koje je moguće preuzeti s naše stranice na vlastito računalo.

Svaka od navedenih stranica ima u svom gornjem desnom kutu jednu veću sliku i nekoliko manjih slika u jednom redu prije početka teksta na stranici. Sve su slike prizori s izleta. Kad otvorite bilo koju stranicu, sve se slike izmijene. I ne samo to, nego kad drugi put dodete na istu stranicu, slike na njoj više nisu iste kao prije, i tako svaki put. To ima za posljedicu da naše stranice nikad nisu jednake, svaki je put kombinacija slika drukčija.

Nadamo se da će i sami posjetitelji osjetiti kako je sve podređeno tome da bi se na internetskim stranicama HPD-a »Kapela« jednostavno došlo do pravih informacija u ugodnom okruženju.

Hrvoje Zrnčić

PROLJETNI POHOD NA ŽUMBERAK

Ove će se godine tradicionalni Proljetni pohod na Žumberak PŠK-a »Trešnjevka - Monter« održati u subotu 6. lipnja. Središnje mjesto akcije je planinarski dom »Boris Farkaš« u Sekulićima pod Svetom Gerom.

Sve informacije o pohodu mogu se dobiti od Pepice Kljajić (tel. 091/48-12-154) i od Ljerke Farkaš (098/19-43-001).

Ur.

Pratite tijek ekspedicije Everest 2009 na web-stranici www.plsavez.hr!

KALENDAR AKCIJA

10. 5.	20. pohod "Pješačenjem do zdravlja" Crikvenica - Kavranova stijena - Sopalj - Tribunj	PD "Strilež", Crikvenica Josip Pravdica, 051/785-358, 098/92-44-814 josip.pravdica@ri.t-com.hr
11. 5.	Izlet na slapove Krke Skradin - Žurino brdo - slapovi Krke - Skradin	HPD "Kamenar", Šibenik Tonka Šupe, 098/13-23-730
17. 5.	12. pohod kanjonom rijeke Kupe Šimatovo - Kavranica - Doluš - Šimatovo	PD "Vršak", Brod Moravice Emil Tušek, 091/58-61-430 Mario Šutej, 098/95-32-200
17. 5.	Dan đurdica Javorova kosa	PD "Višnjevica", Ravna Gora Kota, 051/818-754, 098/260-209, kota@ri.t-com.hr Blažica Svetički, 098/260-209
17. 5.	4. Japetićev pohod, stazom Plahutera Rude - Šoćeva kuća	HPD "Japetić", Samobor Vladimir Novak, 091/54-66-252 Darko Dömötörffy, 098/302-700
18. - 25. 5.	Planinarski tjedan u Osijeku Osijek	HPD "Zanatlija", Osijek Đorđe Balić, 091/25-10-817, djordje@balic.org
24. 5.	Dan HPD-a "Zaprešić" okolica Zaprešića	HPD "Zaprešić", Zaprešić Karmen Čičko, 098/97-65-399
24. 5.	Dan HPD-a "Belecgrad" Ivanščica, Belecgrad	HPD "Belecgrad", Belec Verica Havelić, 098/16-09-056 Stjepan Hanžek, 091/79-41-399
25. 5.	Dan dalmatinskih planinara Kamešnica	PD "Jelinak", Trilj
30. 5.	110. objetnica planinarstva u Krapini Strahinjčica, pl. kuća Na Strahinjčici	PD "Strahinjčica", Krapina Biserka Bajcer, 091/57-65-056 Smilja Leljak, 091/51-84-259
31. 5.	Druženje u Družincu zapadna Medvednica	HPD "Vrapče", Zagreb Dragutin Valečić, 098/491-717 Marijan Herceg, 098/207-387, marijan.herceg@de-boca.hr
31. 5.	Virovitički susret planinara Virovitički ribnjaci	HPD "Papuk", Virovitica Zvonimir Kovačević, 033/728-618
6. 6.	Proljetni pohod na Žumberak Žumberak: Sekulići, Sošice, Sveta Gera	PK "Trešnjevka-Monter", Zagreb Pepica Kljajić, 091/48-12-154 Ljerka Farkaš, 098/19-43-001
6. - 7. 6.	DANI HRVATSKIH PLANINARA Samoborsko gorje, Japetić	HPS i HPD "Jastrebarsko" Dražen Lovreček, 098/356-386 HPS, 01/48-24-142, 01/48-23-624
7. 6.	Dan Planinarskog puta Medvednicom Medvednica: Mikulići - Grafičar - Risnjak - Šestine	PD HP i HT Sljeme, Zagreb Žarko Nikšić, 098/479-835 Davor Krštić, 098/298-814
7. 6.	Antunovski piknik Krndija	PD "Krndija", Našice Antun Štrkalj, 098/241-530
7. 6.	Dan PK "Glas Istre" Ćićarija, pl. kuća "Korita"	PD "Glas Istre", Pula Zlatko Bašlin, 098/441-711, kontakt@pd-glasistre.hr
11. - 14. 6.	Doček ljeta na otoku Mljetu Otok Mljet	PD "Mljet", Govedari Marin Perković, 098/470-469 marin.perkovic@du.t-com.hr, 098/542-100, 095/51-91-4



HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ I HPD JASTREBARSKO

pozivaju vas na



Japetić, 6. i 7. lipnja 2009.

DANI HRVATSKIH PLANINARA



Subota 6. lipnja

- 7:30 h - okupljanje u Novom Selu Okićkom, pješački pohod Jaskanskim planinarskim putom do piramide na Japetiću
- od 11 h kod piramide na Japetiću - podjela razglednica s prigodnim žigovima
- u 15 h svečano otvorenje, glazbeni program, predstavljanje knjige Vladimira Jagarića o Ivanu Krajaču, projekcija filma
- uvečer - planinarska zabava

Nedjelja 7. lipnja

- 7:30 h - polazak JPP-om do Slapnice.
- od 8 h - vježba HGSS-a kod pl. doma »Žitnica« na Japetiću i vodene ture po Samoborskom gorju
- u 13 h - podjela značaka obilaznicima JPP-a kod slapa Brisalo

DANI HRVATSKIH
PLANINARA



INFORMACIJE I PRIJAVE

Hrvatsko planinarsko društvo Jastrebarsko, tel. 098/356-386 (Dražen Lovreček), www.hpd.jastrebarsko.hr
Hrvatski planinarski savez, Zagreb, tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624, hps@plsavez.hr, www.plsavez.hr



HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ

KATALOG PLANINARSKЕ LITERATURE



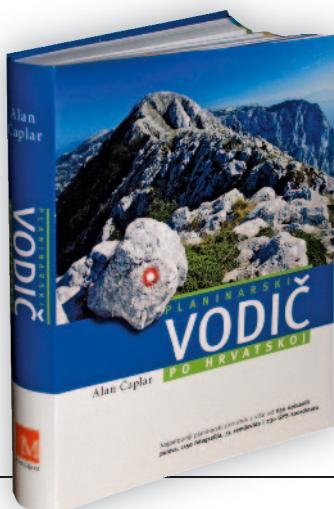
Alan Čaplar**PLANINARSKI VODIČ
PO HRVATSKOJ**

Meridijani i Hrvatski planinarski savez, 2008.

688 stranica, 16 × 21,5 cm, u boji

Vodič pruža sveobuhvatan pregled mogućnosti za planinarenje u Hrvatskoj. Obiljem pažljivo prikupljenih konkretnih i praktičnih podataka, modernim pristupom i bogatom grafičkom opremom ovaj vodič služi kao dobra osnova za planiranje lakih poludnevnih šetnji, cjelodnevnih izleta i višednevnih tura. Osim tekstom, sva planinska područja predstavljena su preglednim zemljovidima, a sva odredišta atraktivnim fotografijama i GPS koordinatama.

249 kn

**Željko Poljak****HRVATSKE PLANINE**

planinarsko-turistički vodič s atlasom

Golden Marketing, 2007.

616 stranica, 13 × 22 cm, u boji

Vodič obuhvaća detaljne opise svih planinarskih kuća i planinarskih putova u Hrvatskoj, uz obilje zanimljivosti i praktičnih podataka. Knjiga je nezamjenjiv priručnik za planiranje izleta i upoznavanje hrvatskih planina.



meki uvez 160 kn, tvrdi uvez 220 kn



Željko Poljak i Alan Čaplar MEDVEDNICA

planinarsko-izletnički vodič

Hrvatski planinarski savez, 2001.
112 stranica, 11 × 17 cm, u boji

U vodiču Medvednica detaljno su opisani svi planinarski putovi i domovi najposjećenijoj hrvatskoj planini. Vodič sadrži mnogo fotografija i nekoliko preglednih zemljovida.



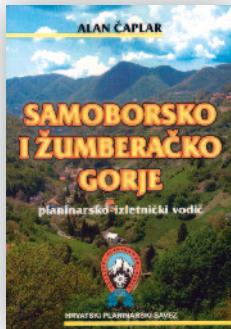
40 kn

Alan Čaplar SAMOBORSKO I ŽUMBERAČKO GORJE

planinarsko-turistički vodič

Hrvatski planinarski savez, 2004.
168 stranica, 11 × 17 cm, u boji

Pregledni zemljovidi te opisi putova i ciljeva u Samoborskom i Žumberačkom gorju omogućuju jednostavno planiranje izleta i snalaženje na prostoru Samoborskog gorja i Žumberka.



20 kn

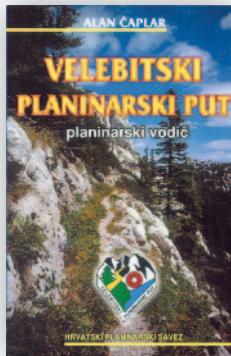
Alan Čaplar VELEBITSKI PLANINARSKI PUT

planinarski vodič

Hrvatski planinarski savez, 2001.
48 stranica, 11 × 17 cm, u boji

Posjetiteljima Velebita, a posebno obilaznicima VPP-aa, ovaj će mali vodič pomoći u snalaženju i upoznavanju najveće hrvatske planine.

Osim trase VPP-a, naznačene su i druge planinarske staze na Velebitu.



25 kn

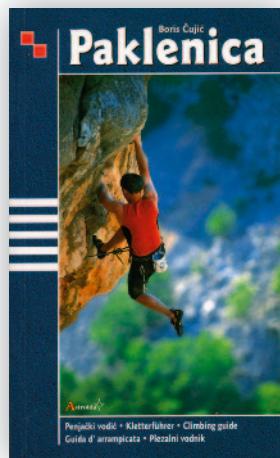
Boris Čujic PAKLENICA

penjački vodič

Astroida, 2006.
248 str., 12 × 21 cm, c/b

Vodič namijenjen penjačima skicama, opisima, praktičnim podacima i uputama predstavlja pakleničke stijene i sve najznačajnije penjačke smjerove u njima. Paklenica je jedno od najatraktivnijih penjačkih područja u Europi.

150 kn





Željko Poljak
ZLATNA KNJIGA
HRVATSKOG
PLANINARSTVA
 planinarski leksikon

Hrvatski planinarski savez i
 »Libera Editio«, 2004.
 328 stranica, 22,5 × 30 cm, c/b
 (djelomično u boji)

Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva jedinstvena je knjiga enciklopedijskog tipa o razvitku i dosezima planinarstva u Hrvatskoj. Iako sadrži obilje faktografskih podataka, čita se s lakoćom, a pomno odabранe ilustracije otkrivanje povijesti čine zanimljivim. Knjiga je temeljno djelo za istraživanje povijesti hrvatskog planinarstva.

200 kn

Željko Poljak
ŽIVOT NA PLANINARSKI
NAČIN

Hrvatski planinarski savez, 2005.
 344 stranice, 17 × 24 cm, u boji

Memoarskom i autobiografskom knjigom koja sadrži putopise, doživljaje i anegdote najpoznatiji planinarski publicist i urednik

»Hrvatskog planinara« prof. dr. Željko Poljak dočarao je najzanimljivije trenutke svojeg planinarskog života.

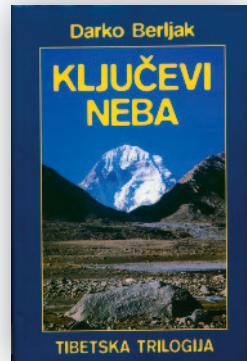


150 kn

Darko Berljak
KLJUČEVI NEBA

Izvori, 2000.
 328 stranica, 15 × 22,5 cm, u boji

Druga knjiga iz ciklusa »Tibetska trilogija« hrvatskog himalajca Darka Berljaka osvaja živim stilom punim humora kojim autor opisuje svoje doživljaje i kulturu s podnožja najviših vrhunaca svijeta.



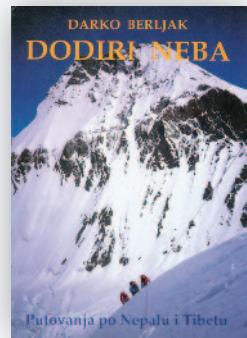
140 kn

Darko Berljak
DODIRI NEBA

putovanja po Nepalu i Tibetu

252 stranica, 14 × 20 cm, u boji

Knjiga »Dodiri neba« britkim humorom dočarava život Nepala i Tibeta prilikom prvih susreta autora s Himalajom, ujedno i prve hrvatske ekspedicije na najviše himalajske vrhunce.



60 kn

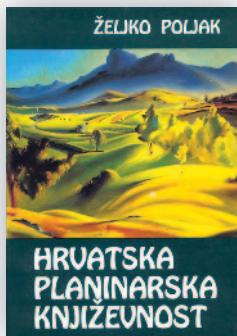
Željko Poljak**HRVATSKA PLANINARSKA
KNJIŽEVNOST**

Književna antologija

nakladnik: HPS, 1994.

250 stranica, 17 × 24 cm, c/b
(djelomično u boji)

Ova književna antologija nudi najkvalitetnije radove stotinjak ponajboljih planinarskih pisaca, predstavljajući planinarsku književnost kao sastavni i vrlo bogat dio hrvatske književnosti.



60 kn

Željko Poljak**PLANINE U HRVATSKOM
SLIKARSTVU**

Hrvatski planinarski savez, 1994.

32 stranice, 17 × 24 cm, u boji

Ovaj mali katalog predstavlja izabrane slikarske radove čija su tema planine. Svaki je slikar predstavljen jednom slikom.



13 kn

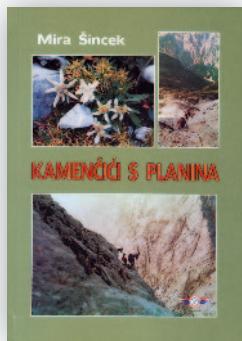
Mira Šincek**KAMENČIĆI S PLANINA**

zbornik putopisa i eseja

Tonimir, 2001.

112 str., 17 × 24 cm, c/b

U ovu zanimljivu zbirku priča, bajki i pjesama u prozi sažet je bogat literarni svijet planinarke Mire Šincek. Njezin neposredan lirski doživljaj planina oduševit će svakog ljubitelja književnosti, planina i prirode.



60 kn

Željko Poljak i**Alan Čaplar****ANTOLOGIJA
HRVATSKOG
PLANINARA****1898 - 2008**Hrvatski planinarski savez,
2008.

144 stranica, 19 × 24 cm, u boji

Povodom 110. obljetnice izlaska prvog broja i 100. godišta časopisa »Hrvatski planinar« tiskana je antologija odabranih članaka koji reprezentativno predstavljaju bogatu povijest časopisa. Osim članaka iz povijesti, antologija sadrži i članke o samom časopisu, urednicima i o računalnoj bibliografiji, dostupnoj na web stranicama Hrvatskog planinarskog saveza.

80 kn

ŽELJKO POLJAK - ALAN ČAPLAR

**ANTOLOGIJA
HRVATSKOG PLANINARA
1898 - 2008**

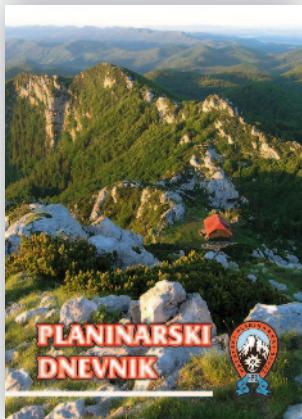
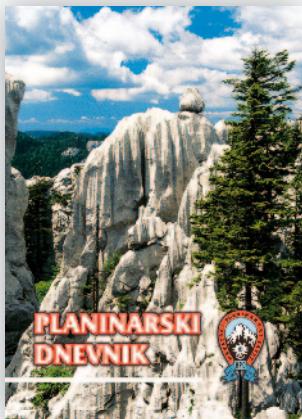
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ

PLANINARSKI DNEVNIK

Hrvatski planinarski savez,
2007.
51 (+160 praznih) stranica,
10,5 × 15 cm, c/b

Uvodni dio je kratak planinarski priručnik s adresarom planinarskih kuća i društava, a zatim slijedi 100 praznih stranica za Vaše dojmove i zapise s planina.

25 kn

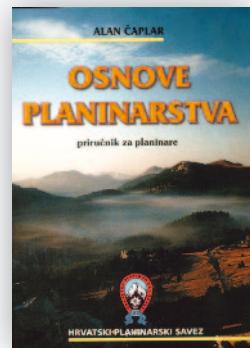


Alan Čaplar OSNOVE PLANINARSTVA

Priručnik za planinare

Hrvatski planinarski savez, 2003.
80 stranica, 12 × 17 cm, c/b

Sažeti planinarski priručnik, namijenjen za planinarske škole, zabavnim stilom pruža osnovna znanja o planinarstvu koja bi trebao imati svaki početnik, odnosno svatko tko odlazi u planine.



15 kn

Zdenko Kristijan PLANINARSKI PUTOVI

priručnik za markaciste

Hrvatski planinarski savez, 2007.
160 stranica, 15 × 21 cm, u boji

Priručnik je namijenjen planinarima koji se bave označavanjem staza, ali je koristan i svima koji se po njima kreću. Priručnik sustavno obrađuje znanja potrebna markacistima.

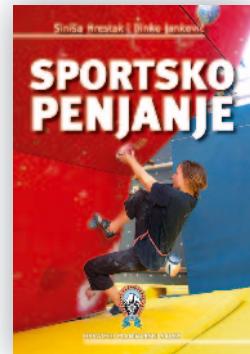


60 kn

Siniša Hrestak i Dinko Janković SPORTSKO PENJANJE

Hrvatski planinarski savez, 2008.
192 stranice, 15 × 22 cm, u boji

Bogato ilustriran priručnik za sportsko penjanje dvojice mladih hrvatskih penjačkih instruktora na jednostavan i pregledan način pruža sva osnovna znanja o ovoj iznimno atraktivnoj modernoj sportskoj i planinarskoj disciplini.



meki uvez 80 kn, tvrdi uvez 100 kn

Dubravko Marković

MEDICINA ZA PLANINARE

priručnik o planinarskoj medicini

Hrvatski planinarski savez, 2008.
136 stranica, 15 × 21 cm, c/b

Na vrlo živopisan i jedinstven način ova knjiga liječnika brojnih hrvatskih himalajskih ekspedicija donosi brojna njegova medinsko-planinarska iskustva i osnovna medicinska znanja korisna svakome tko se upućuje u planine.



30 kn

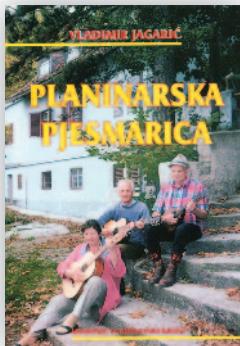
Vladimir Jagarić

PLANINARSKA PJEŠMARICA

pjesmarica s notama

Hrvatski planinarski savez, 2001.
48 stranica, 17 × 24 cm, c/b

Planinarska pjesmarica nudi 50 hrvatskih pjesama s njihovim cjelovitim notnim zapisom i akordima za gitaru. Među pjesmama su najpopularnije planinarske pjesme koje se svuda rado pjevaju, ali i neke koje su ovom pjesmaricom otete zaboravu.



25 kn

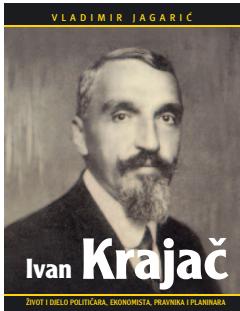
Vladimir Jagarić

IVAN KRAJAČ

biografija

Hrvatski planinarski savez, 2009.
160 stranica, 17 × 24 cm, c/b

Biografska knjiga o Ivanu Krajaču otima zaboravu život i djelo istaknutog političara, ekonomista, pravnika i planinara zaslužnog za razvitak planinarstva između dva svjetska rata.



60 kn



Jana Mijailović i
Jelena Dabić

NIJE DUH NEGO PUH

planinarska slikovnica
za djecu

Hrvatski planinarski savez,
2009.
32 stranice, 16 × 23 cm, u boji

Atraktivna slikovnica koju su pripremile dvije hrvatske himalajke, na djeci primjereno i zabavan način približava osnove planinarenja.

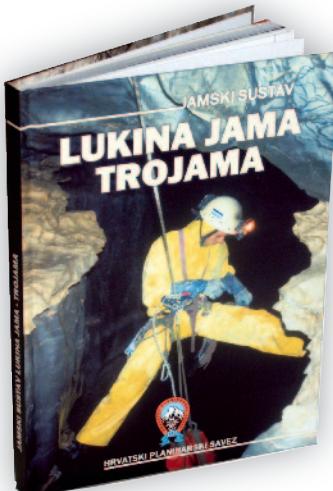
10 kn

Skupina autora
JAMSKI SUSTAV
LUKINA JAMA -
TROAJAMA
monografija

Hrvatski planinarski savez, 2007.
144 stranice, 17 × 24 cm, u boji

Ova knjiga prva je prava speleološka monografija o nekom speleološkom objektu u Hrvatskoj, a ujedno i živo svjedočanstvo o jedinstvenom otkriću najdublje jame u Hrvatskoj, euforiji koja je pratila istraživanje i svemu što je pratilo taj speleološki podvig

60 kn

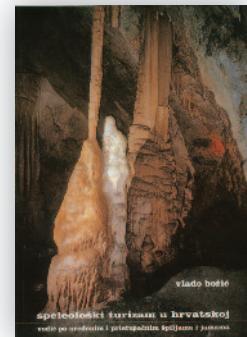


Vlado Božić
SPELEOLOŠKI TURIZAM
U HRVATSKOJ

vodič po turistički uređenim špiljama u Hrvatskoj

Ekološki glasnik, 2000.
168 stranica, 13 × 21 cm, u boji

Knjiga iz pera poznatog speleologa Vlade Božića kroz tekst i fotografije u boji predstavlja najljepše hrvatske speleološke objekte.



50 kn

Vlado Božić
RAZVOJ SPELEOLOŠKOG
NACRTA
priručnik

Hrvatski planinarski savez i HPD
»Željezničar«, 2004.
48 stranica, 17 × 24 cm, u boji

Priručnik prikazuje razvitiak tehnike izrade speleoloških nacrtova u svijetu i u Hrvatskoj, a služi kao dopuna znanja za polaznike speleoloških škola



20 kn





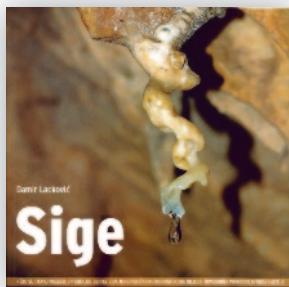
Damir Lacković

SIGE

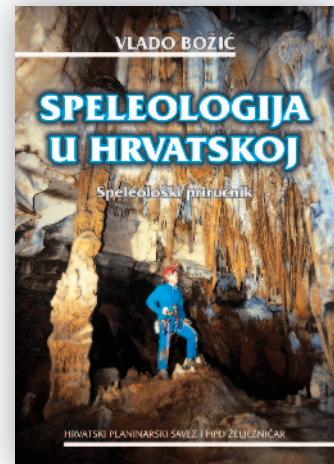
speleomonografija

Hrvatski prirodoslovni muzej, 2003.
89 str., 25 × 25 cm, u boji

Ovo je prva knjiga na hrvatskome jeziku koja je isključivo posvećena sigama, njihovom nastajanju, oblicima i vrstama.



60 kn



Vlado Božić
SPELEOLOGIJA U HRVATSKOJ

priručnik

Hrvatski planinarski savez i
HD »Željezničar«, 2004.
136 stranica, 17 × 24 cm, u boji

Ovaj bogato ilustrirani pregled razvijatka hrvatske speleologije prvi je sustavni prikaz speleološke djelatnosti na prostoru Hrvatske.

50 kn

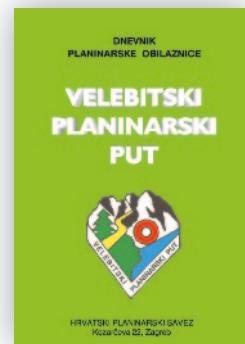
DNEVNIK

**HRVATSKA
PLANINARSKA
OBILAZNICA**Hrvatski planinarski savez
Kozaričeva 22, Zagreb**HRVATSKA
PLANINARSKA
OBILAZNICA**
dnevnikHrvatski planinarski savez,
2009.
60 stranica, 10,5 × 15 cm, c/b

Hrvatska planinarska obilaznica obuhvaća 135 atraktivnih planinarskih točaka u hrvatskim planinama. Utiskivanjem pečata na tim točkama prema pravilima obilaznice obilaznik može stići brončanu, srebrnu i zlatnu značku te posebno, visoko i najviše priznanje HPO.

40 kn**VELEBITSKI
PLANINARSKI PUT**
dnevnikHrvatski planinarski savez, 2004.
20 stranica, 10,5 × 15 cm, c/b

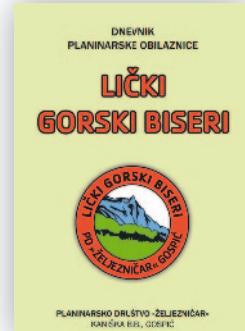
Velebitski planinarski put (VPP) uzdužni je put koji vodi najljepšim predjelima Velebita od Zavižana do Paklenice. Na 20 mjesta nalaze se pečati koji se utiskuju u ovaj dnevnik i tako stječe pravo na dodjelu značke VPP-a.

35 kn**ZAGORSKI
PLANINARSKI PUT**
dnevnikMeđudruštveni savjet ZPP-a
16 stranica, 10 × 14 cm, c/b

Zagorski planinarski put jedna je od najstarijih planinarskih obilaznica u Hrvatskoj, idealna za one koji žele upoznati zagorske brežuljke i gore.

**25 kn****LIČKI GORSKI BISERI**
dnevnikPlaninarsko društvo »Željezničar«, 2005.
32 stranice, 10,5 × 15 cm, c/b

Obilaznica obuhvaća 13 atraktivnih vrhova na području Like, a može se obići za tјedan dana. U dnevniku su osim prostora za žigova i kratak opis pristupa do kontrolnih točaka te skice puta.

**30 kn**

GORANSKI PLANINARSKI PUT

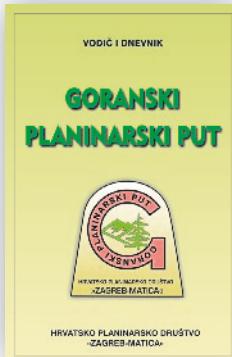
vodič i dnevnik

Hrvatsko planinarsko društvo »Zagreb - Matica«, 2001.

72 stranice, 11 × 17 cm, u boji

Goranski planinarski put obuhvaća cijeli Gorski kotar, a sastoji se od tri dionice i ima ukupno 41 KT. U uvodnom dijelu nalazi se opis trase i ciljeva na GPP-u, a u drugom prostoru za utiskivanje žigova.

40 kn



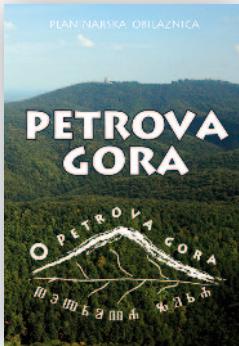
PETROVA GORA

vodič i dnevnik

Hrvatske šume - Uprava šuma - Podružnica Karlovac i Planinarsko društvo »Šumar«, 2007.

48 stranica, 10,5 × 15 cm, u boji

Planinarska obilaznica po Petrovoj gori ima 8 KT i može se proći za jedan dan. Osim prostora za žigove, dnevnik sadrži sažet prikaz glavnih obilježja Petrove gore i opise planinarskih putova na njoj.



40 kn



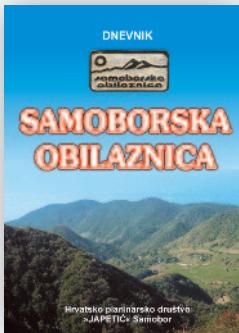
SAMOBORSKA OBILAZNICA

dnevnik

Hrvatsko planinarsko društvo »Japetić«, 2003.

40 stranica, 10,5 × 15 cm, c/b

Samoborska obilaznica omogućava upoznavanje najatraktivnijih mesta u Samoborskom gorju.



43 kn



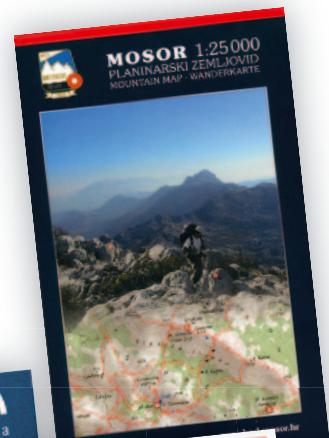


ZEMLJOVIDI »SMAND«

Medvednica 1:25000	55 kn
Medvednica - istočni dio	55 kn
Samoborsko gorje 1:25000	55 kn
Žumberačko gorje 1:25000	55 kn
Ivanščica 1:25000	55 kn
Ravna gora 1:25000	55 kn
Dilj gora 1:25000	55 kn
Gorski kotar I (Klek, Bjelolasica, Bijele i Samarske stijene) 1: 30000	55 kn
Gorski kotar IV (Risnjak, dolina Kupe, Pakleno)	55 kn
Bjelolasica - Bijele i Samarske stijene 1:25000	55 kn
Sjeverni Velebit 1:30000	55 kn
Srednji Velebit 1:30000	55 kn
Južni Velebit 1:25000	55 kn
Dabarski kukovi 1:20000	55 kn
Nacionalni park Sjeverni Velebit 1:25000	55 kn
Nacionalni park Paklenica 1:25000	55 kn
Biokovo 1:25000 kn	55 kn
Dinara 1:20000	40 kn
Čavoglave 1:25000	55 kn

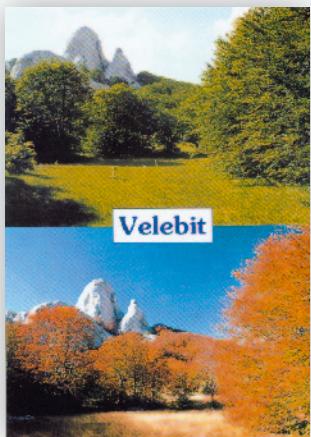
RAZNI ZEMLJOVIDI

Zagorski planinarski put 1:200000	10 kn
Paklenica 1:25000 (NP Paklenica)	44 kn
Paklenica 1:25000 (Astroida)	50 kn
Učka 1:30000 (PP Učka)	55 kn
Mosor 1:25000 (HPD Mosor)	40 kn
Kozjak (HGSS)	40 kn
Kozjak + vodič (HGSS)	60 kn
Lastovsko otoče (HGSS)	40 kn



RAZGLEDNICE

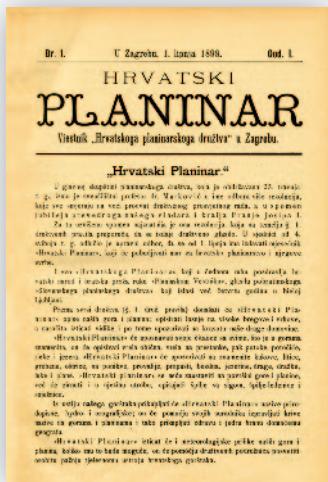
Pozdrav s Velebita. set razglednica (10 kom)	25 kn
Horvatove stube	3 kn
Sjeverni Velebit	3 kn



ZNAČKE I BEDŽEVİ

Značka Hrvatski planinarski savez	30 kn
Bedž 130. obljetnica hrvatskog planinarstva	5 kn

HRVATSKI PLANINAR



ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR«

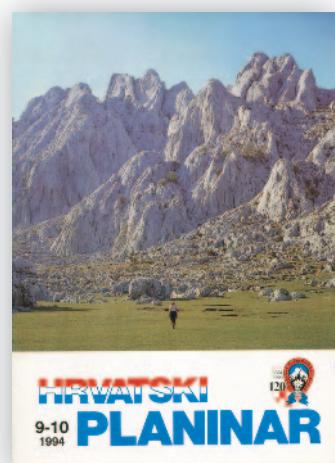
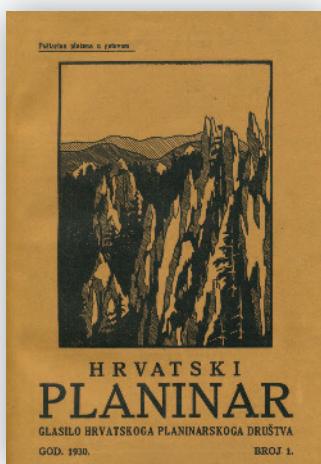
»Hrvatski planinar« je časopis Hrvatskog planinarskog saveza. Izlazi od 1898. godine i sa svojom stogodišnjom tradicijom jedan je od najstarijih hrvatskih časopisa. Kroz više od stotinu godina časopis je bio i ostao trajna spona hrvatskih planinara i ljubitelja planina svih generacija.

Tematika časopisa je vrlo široka; od putopisa po domovini i inozemstvu, članaka i vijesti o zaštiti planinske prirode, ekspedicijama, alpinističkim poduhvatima, speleološkim otkrićima, orientacijskom sportu, novim putovima i obilaznicama, stanju u planinarskim kućama i radu društava i Hrvatskog planinarskog saveza do uputa za početnike i humora.

Časopis izlazi svaki mjesec, godišnje na ukupno 550 stranica.

Časopis se preplatnicima dostavlja poštom. Ako se želite preplatiti na »Hrvatski planinar« javite se u Ured HPS-a na tel. 01/48-23-624 ili 01/48-24-142. Preplata za kalendarsku godinu iznosi 150 kuna, a uplaćuje se na račun HPS-a, uz poziv na Vaš preplatnički broj.

preplata 150 kn



GODIŠTE
101

HRVATSKI PLANINAR



ISSN 0354-0650



ČASOPIS HRVATSKOG
PLANINARSKOG SAVEZA

**TRAVANJ
2009**

4

KAKO NARUČITI

Sva izdanja iz kataloga mogu se nabaviti u Uredu Hrvatskog planinarskog saveza u Kozarčevoj ulici 22 u Zagrebu.

**Izdanja također možete naručiti telefonom, faxom ili e-mailom.
Pri slanju tiskanica na Vašu adresu na cijenu se pridodaju troškovi poštarine.**



Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624, tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
www.plsavez.hr
žiro-račun: 2360000-1101495742